

2023
2027

Ondersteuningsplan Op weg naar inclusief onderwijs

Samenwerkingsverband
Primair Onderwijs
Duin- en Bollenstreek

Inhoudsopgave

Voorwoord: Samenwerken aan een nieuwe ambitie	05
Waarvoor staan wij?	09
Waar staan wij?	11
Waar willen wij naar toe?	
Ieder kind hoort bij een reguliere school in zijn of haar dorp	13
Wat gaan wij doen Sterke basis	16
Wat gaan wij doen Een stromend aanbod in de regio	19
Wat gaan wij doen Expertise en lerend netwerk	22
Wat gaan wij doen Samenwerken met de regio	24
Wat gaan wij doen Werken aan kwaliteit	26
Tot slot	27
Van het wat naar het hoe Meerjarenplanning en begroting	28
Bijlage 1. De organisatie	35
Bijlage 2. Analyse afgelopen 4 jaar	38
Bijlage 3. Norm basisondersteuning	44
Bijlage 4. Extra ondersteuning	57
Bijlage 5. Specialistische ondersteuning en dekkend netwerk	59
Bijlage 6. Ondersteuningsroute	63
Bijlage 7. Overstappen	70
Bijlage 8. Educatief partnerschap ouders	73
Bijlage 9. Ondersteuning voor begaafde leerlingen	74
Bronnen	79

Besluitvormingsproces		
Samenwerkingsraad	Instemming	13 maart 2023
Ondersteuningsplanraad	Instemming	27 maart 2023
OOGO	Overeenstemming	5 april 2023
Raad van Toezicht	Goedkeuring	12 april 2023
Directeur- bestuurder	Vaststelling	13 april 2023

Directeur-bestuurder stelt gewijzigd ondersteuningsplan vast na instemming van de Samenwerkingsraad, Ondersteuningsplanraad en de MR-P en na goedkeuring van de Raad van Toezicht - 16 december 2024

Voorwoord

Samenwerken aan een nieuwe ambitie

Ons samenwerkingsverband heeft een periode van ruim een jaar achter de rug waarin wij veel gesproken hebben over de beweging van passend onderwijs naar inclusief onderwijs. Wat is dat eigenlijk, inclusief onderwijs? En is het nou inclusiever of inclusief? Waarom zouden we willen of moeten werken aan inclusief onderwijs? We hebben al veel ervaring opgedaan met passend onderwijs, hoe bouwen we op die basis verder en benutten we wat we hebben geleerd? In allerlei bijeenkomsten hebben we ons gebogen over deze thema's. Samen met 150 schoolleiders, intern begeleiders, onderwijsondersteuners, beleidsambtenaren, wijkteammedewerkers, bestuurders en andere professionals uit ons netwerk konden we op onze studiedag op 7 november 2022 zeggen:

“ Wij gaan op weg naar inclusief onderwijs en willen zelf daarin een ambitie formuleren die past bij onze regio! ”

Daarmee hebben we mooi voorwerk gedaan, want in maart van dit jaar verscheen de **Contouren werkagenda route naar inclusief onderwijs 2035** van het Ministerie van OCW, waarin de opdracht om te gaan werken aan inclusief onderwijs is beschreven. Het is een grote opdracht die alleen een succes kan worden als onderwijs ingebed is in een inclusieve samenleving.

Inclusie, en daarmee samenhangend diversiteit en gelijkwaardigheid zijn lastige begrippen. Er zijn geen pasklare definities, want het gaat over processen en de wisselwerking tussen mensen, organisaties en de samenleving, die zich voortdurend ontwikkelt. Het is belangrijk om steeds opnieuw het gesprek over het begrip inclusie te blijven voeren. Het gaat over erbij horen en jezelf kunnen zijn en dat is voor iedereen verschillend. We weten dus ook nog niet goed wat de uiteindelijke vorm van inclusief onderwijs zal worden, maar we kunnen wel starten vanuit een betekenis die we nu aan dit begrip geven en kijken wanneer we moeten aanpassen.

Bij zo'n grote opdracht past een langdurig ontwikkelproces. Zo ziet ook de **Contouren werkagenda route naar inclusief onderwijs 2035** dat. Bijdragen van anderen zijn noodzakelijk en ook voorwaardelijk. Wat we zeker weten is dat werken aan inclusief onderwijs samenwerken vraagt. Samenwerken in onze regio met gemeenten, jeugdhulp en zorginstellingen. Doorbouwen op de samenwerking die we al hebben en verder ontwikkelen om voor nog meer kinderen thuisnabij onderwijs mogelijk te maken. Wij gaan op weg. Dit Ondersteuningsplan 2023-2027 beschrijft hoe we in een eerste etappe op een lange route inclusief onderwijs vorm willen gaan geven samen met de gemeenten en partners in de regio. Met hen hebben we overeenstemming bereikt over onze ambities.

Het Ondersteuningsplan is tot stand gekomen op basis van heel veel gesprekken en het meedenken en meedoen van betrokkenen. Veel dank daarvoor! Het heeft niet de pretentie om volledig te zijn, maar vooral om onze belangrijkste speerpunten van ontwikkeling tastbaar en concreet te maken. Een plan zet ons niet vast voor 4 jaar, maar is de basis voor voortdurend goed gesprek over doelen, resultaten, ontwikkelen, leren en bijstellen.

Tot slot: ten diepste begint inclusief denken en handelen bij jezelf. Het begint bij de vraag aan jezelf wat verschillen met jou doen. De ruimte die jij biedt voor de ander om zich thuis te voelen, zich veilig te voelen, mee te mogen doen en mee te mogen beslissen. Bij de vraag of en wanneer je jezelf kunt betrappen op een norm of groep die bepaalt wie er wel of niet bij hoort. Ik hoop dat ieder die dit plan leest dat doet vanuit die vraag.

Marieke Jas
(directeur-bestuurder)

Leeswijzer

Het Ondersteuningsplan 2023-2027 maakt een scheiding tussen een bewust compact ambitiedeel en meer beschrijvende bijlagen waarin informatie over onze afspraken, werkwijzen, beleid, procedures en wettelijk vereisten zijn opgenomen. Dit om de leesbaarheid van het document te bevorderen. We hebben onze hoofdambitie voor de langere termijn verwoord, gerelateerd aan de nieuwe opdracht om inclusief onderwijs te gaan vormgeven. Deze ambitie hebben we vervolgens vertaald naar speerpunten van beleid voor de komende 4 jaar. Dit plan is geschreven voor direct betrokkenen bij ons werkveld. We zullen na vaststelling publieksversies maken die toegesneden zijn op andere doelgroepen.

In dit Ondersteuningsplan is beschreven WAT we willen bereiken. Nog niet HOE we dat gaan doen. Dat is een bewuste keuze. De genoemde doelen en resultaten zijn vertaald naar een meerjarenplanning. De voornaamste functie van het ondersteuningsplan 2023-2027 is om richting te geven aan ons beleid. Onze werkwijzen en ondersteuningsaanbod zullen in die periode ongetwijfeld veranderen. We houden deze up-to-date via onze website. We zien voor ons dat we het HOE jaarlijks uitwerken in een jaarplanning. Daarin zullen we aandacht geven aan actoren en processen. In de jaarplannen zal duidelijk worden of er sprake is van inzet door de bureau-organisatie van het samenwerkingsverband, de aangesloten besturen en scholen en/of de partners in de regio.

Termen en woordkeuze

Op de weg naar inclusie en leerrecht zou 'ontwikkelrecht' het 'recht op onderwijs' moeten gaan vervangen. Omdat er nog veel uit te werken is over de gedeelde verantwoordelijkheid hiervoor met andere partijen dan onderwijs, hebben wij op dit moment gekozen voor recht op onderwijs.

Waar we binnen het samenwerkingsverband het afgelopen jaar veelal spraken over inclusiever onderwijs, kiezen we nu voor inclusief onderwijs om aan te sluiten op de opdracht van het Ministerie van OCW.

In dit document gebruiken we vaak de woorden dorp/dorpskern. Dat kan discussie opleveren wat we hier precies bedoelen: de gemeente, de oude dorpen, de huidige indeling in kernen waarmee het samenwerkingsverband werkt, of nieuwe nog te ontwikkelen wijken die de grootte van een dorp kunnen hebben. Soms zal het ene relevant zijn, soms het andere. In de uitwerking in jaarplannen gaan we dit preciezer inkleuren. Waar het om gaat is dat we zoeken naar kleinschalige intensieve samenwerking en thuisnabijheid.

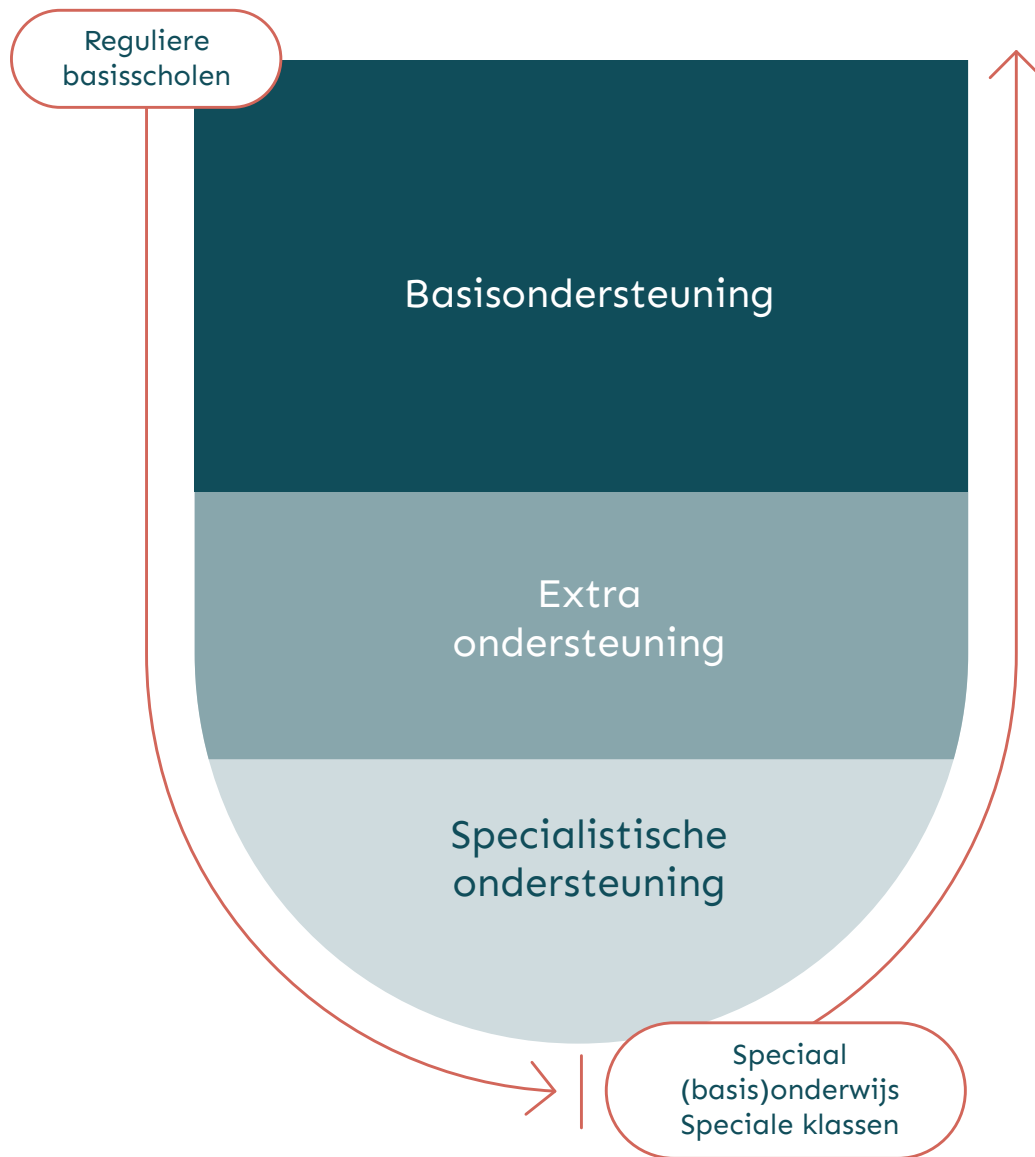
Het samenwerkingsverband hanteert nu de termen basisondersteuning, aanvullende ondersteuning en extra ondersteuning. Dat is afwijkend van wat landelijk gebruikelijk is: basisondersteuning, extra ondersteuning en zware ondersteuning. Dat geeft verwarring. We passen ons aan. Het woord zware ondersteuning vervangen we door specialistische ondersteuning.

Jeugdzorg¹ en jeugdhulp² zijn bredere begrippen waarachter een wereld zit van diverse organisaties, specialisaties, rollen en verantwoordelijkheden. Voor de leesbaarheid van dit stuk en omdat dit bij de gemeenten binnen onze regio ook verschillend is georganiseerd is gekozen voor de term jeugdhulp.

¹ Jeugdzorg = jeugdhulp+jeugdbescherming+jeugdreclassering

² Jeugdhulp omvat alle vormen van hulp en ondersteuning (lvb opvoedvragen, opvoedhulp, jeugd-lvb en jeugd-ggz) variërend van licht ambulant (vaak vanuit een wijkteam) tot en met intensieve, zeer gespecialiseerde zorg in een al dan niet gesloten setting (jeugdzorgplus).

Ondersteuningsstructuur

Waarvoor staan wij

Op weg naar inclusief onderwijs. We gaan een nieuwe ontwikkelfase in, met een nieuwe opdracht. Inclusief onderwijs is geen nieuw doel. We bouwen voort op een ontwikkeling die al ongeveer 20 jaar in gang is. Het nieuwe einddoel is echter wel groot en complex. We weten nog niet goed waar we uit gaan komen. Maar er is wel een beweging op gang aan het komen. Wij gaan op weg!

Als er “wij of we” geschreven staat in dit plan, dan wordt onderwijs, jeugdhulp en ook zorg in de regionale samenwerking bedoeld. “We” gaat dus niet alleen over onderwijs, schoolbesturen en scholen. Wij zijn een samenwerkingsverband, een netwerkorganisatie, met een opdracht waarvoor partnerschap met onze regio, onze gemeenten noodzakelijk is. Met onze partners in de regio hebben we overeenstemming over onze ambities. Uiteindelijk hebben verschillende partijen eigen rollen en verantwoordelijkheden in de realisatie.

Het realiseren van inclusief onderwijs zal een proces zijn dat veel langer zal duren dan de looptijd van dit ondersteuningsplan. We bouwen voort op wat we al deden, maar werken toe naar een nieuw resultaat. We hebben onze missie en visie aangepast aan die nieuwe opdracht en kernwaarden toegevoegd. Een definitie van hoe wij inclusief onderwijs zien geeft richting aan onze ambitie en doelen.

Onze missie

Recht op onderwijs voor ieder kind, dat is waar wij samen voor willen staan. Het recht van ieder kind om zijn of haar kwaliteiten en talenten te ontwikkelen op een manier die aansluit op zijn of haar onderwijsbehoeften. Wij werken samen om dat voor kinderen dichtbij huis mogelijk te maken.

Onze visie

Iedereen is anders, iedereen is welkom en doet mee. We ontmoeten elkaar. Dat is de basis voor een inclusieve samenleving. Onderwijs is dé plek om hierin het voorbeeld te geven, wij hebben hierin een belangrijke rol. Onderwijs vindt plaats in de context van een groep. In onze dorpen is er voor ieder kind een onderwijsplek om anderen te ontmoeten en zich te ontplooien. Scholen werken samen met elkaar en met anderen om de expertise en het ondersteuningsaanbod dat daarvoor nodig is te organiseren. We garanderen een specialistische aanpak voor kinderen die dat nodig hebben. In de regio werken we samen met partners om onderwijs de vind- en werkplaats te laten zijn waar onderwijs, zorg en andere expertise bij elkaar komen.

Onze kernwaarden

Open

We zijn open naar de ander, of het nu een kind betreft, een ouder of een mede-professional. Verschil mag en moet er zijn, tussen mensen, maar ook in onderwijsaanbod.

Diversiteit is van belang. We zijn nieuwsgierig naar elkaar. We gaan uit van wat er wél kan en staan open voor ontwikkeling.

Verbonden

We zijn verbonden aan onze regio en onze kinderen en ouders. We zijn verbonden aan elkaar en aan de gezamenlijke opdracht in het samenwerkingsverband. We weten dat we elkaar nodig hebben en dat we het alleen samen kunnen doen. Samen zijn we meer dan ieder voor zich.

Professioneel

We werken planmatig, doelgericht en handelingsgericht. We zetten de juiste expertise op het juiste moment in. We werken interprofessioneel samen. We gaan uit van vertrouwen en verantwoordelijkheidsbesef. Het afleggen van verantwoording vinden we vanzelfsprekend. We reflecteren op ons handelen om verbeteringen door te voeren.

Wat is inclusief onderwijs voor ons?

Voor ons betekent inclusief onderwijs dat alle kinderen hun mogelijkheden, persoonlijkheid en talenten in het onderwijs kunnen ontwikkelen en ontplooien. Zij krijgen hierbij de juiste ondersteuning zodat zij volwaardig en gelijkwaardig mee kunnen doen in het onderwijs en in de samenleving. Kinderen met en zonder ondersteuningsbehoeften gaan samen dicht bij huis naar dezelfde school. Zij zitten zoveel mogelijk in dezelfde klas en volgen dezelfde lessen en activiteiten. We bieden kinderen de ruimte om mee te kunnen doen op hun manier. Elk kind hoort erbij en brede ontwikkeling staat centraal. Ondersteuning en expertise uit het gespecialiseerd onderwijs, jeugdhulp en zorg zijn beschikbaar om aan de ontwikkelingsmogelijkheden van alle kinderen tegemoet te komen. Waar nodig is er gespecialiseerd onderwijs beschikbaar, waarbij we altijd streven naar samenwerking met een reguliere school in de thuisomgeving.

Waar staan wij?

Wat hebben we bereikt, waar liggen onze aandachtspunten?

In de afgelopen periode hebben we veel bereikt. De corona-epidemie heeft echter wel impact gehad op onze uitvoeringskracht. Scholen hadden de handen meer dan vol aan het continueren van onderwijs in een diversiteit aan vormen en de aanpak van corona-achterstanden. Zij worstelden met de beschikbaarheid van personeel. Samenwerken werd ernstig gehinderd door de onmogelijkheid om elkaar breder te ontmoeten.

Wij zijn er trots op dat:

- onze route en ondersteuningsaanbod ondanks de belemmeringen van corona goed hebben gefunctioneerd;
- we steeds ondersteuningsaanbod konden leveren voor alle vragen die aan het samenwerkingsverband gesteld werden, en nieuwe arrangementen ontwikkelden om inclusiever onderwijs te stimuleren;
- we meer inzicht hebben gekregen in het functioneren van de basisondersteuning;
- de onderwijsondersteuning vorm kreeg in een vernieuwde werkwijze in de dorpskernen;
- we veel aanbod voor begaafde leerlingen hebben gerealiseerd;
- de samenwerking op Holland-Rijnlandniveau ten behoeve van het dekkend netwerk intensief is en goed loopt;
- de inspectie van het onderwijs ons het oordeel goed gaf op onze onderwijsresultaten;
- we een laag deelnamepercentage in het speciaal basisonderwijs realiseren ten opzichte van de landelijke benchmark;
- er groeiende samenwerking is van scholen o.a. in de dorpskernen voor integraal arrangeren, aanbod voor begaafde leerlingen, en gesprek over inclusief onderwijs;
- we nieuwe leidende principes hebben afgesproken binnen Holland Rijnland voor de samenwerking onderwijs en jeugdhulp;
- onze governance en onze werkwijzen geprofessionaliseerd zijn;
- we een inspiratieregio zijn voor samenwerking zorg en onderwijs (landelijk programma Met Andere Ogen);
- er draagvlak is voor nieuwe gezamenlijke doelen en groei van betrokkenheid.

Wij moeten nog meer aandacht besteden aan:

- ons deelnamepercentage in het speciaal onderwijs dat boven het landelijk gemiddelde ligt;
- thuisnabijheid van onderwijs: veel leerlingen gaan hun woongemeente en ook de regio uit;
- de tijdige beschikbaarheid van specialistisch aanbod, bijvoorbeeld in het gespecialiseerd onderwijs;
- grip op directe instroom van jonge kinderen in het gespecialiseerd onderwijs, de onderinstroom;
- beleidsrijke inzet van bovenmatige reserve;
- de lange doorlooptijd bij het realiseren van nieuw aanbod.

Maatschappelijke context

Maatschappelijk is het een onrustige periode. We stippen hieronder aan wat in relatie tot de rol van het samenwerkingsverband van belang is.

- Oorlog in Oekraïne, vluchtelingen en een plotselinge, grote instroom van nieuwkomers, waarbij we bijzondere onderwijsbehoeften zien. Onzekerheid over hun toekomstige onderwijsbehoeften;
- effecten van de coronapandemie; discontinuïteit in het onderwijs en onderwijsachterstanden, maar ook langduriger effecten die pas nu in beeld komen: impact op sociale ontwikkeling en gedrag van kinderen en daardoor bijzondere ondersteuningsvragen en mogelijk ook groei van instroom in het gespecialiseerd onderwijs;
- ongelijkheid in kansen die “ingebakken is” in ons onderwijssysteem o.a. door vroege selectie en die versterkt is door corona, toenemende maatschappelijke ongelijkheid en armoede;
- daling van leeropbrengsten in een langduriger trend waardoor het noodzakelijk is om opnieuw in te zetten op verbetering van de basisvaardigheden;
- groot tekort aan professionals, zowel leerkrachten als medewerkers in de jeugdzorg;
- een vraagstuk van voortdurende groei van gebruik van jeugdhulp met daarbij komende zorgen of we niet teveel eisen stellen aan onze jeugd en het kader van “normaal” veel te klein is geworden. Veelal is problematiek in het gezinssysteem aan de orde. De groeiende vraag naar extra ondersteuning leidt tot gebrek aan beschikbaarheid, wachtlijsten en problemen in de financiering. Er is een landelijke hervormingsagenda jeugd in ontwikkeling waarin bezuinigingen voorgenomen zijn;
- de tijdelijkheid van allerlei vormen van extra inzet die i.v.m. achterstanden door corona (NPO-middelen) mogelijk was.

Van het onderwijs wordt verlangd om op al deze grote en complexe vragen – gezamenlijk met andere stakeholders - antwoord te geven. Er zijn dus al veel prioriteiten. Daarbij wordt nu van scholen gevraagd om inclusief onderwijs vorm te gaan geven en te handelen naar het recht op leren.

De Contouren werkagenda route naar inclusief onderwijs 2035 van het ministerie van OCW zet een pad uit naar het jaar 2035. Er komt een ambitie en complexe vraag bij, waarvoor de randvoorwaarden nog niet geregeld zijn. Het onderwijs kan hierin alleen ontwikkelen als anderen ook meedoen.

Op scholen is de grondhouding voor inclusief onderwijs positief: iedereen wil het liefst iets voor alle leerlingen kunnen betekenen en streeft naar het beste voor hen allemaal! Het huidige onderwijssysteem, de geldende kwaliteitskaders en ook de normen voor onderwijshuisvesting helpen nog niet mee. De grote worsteling binnen scholen is: “Ja, en hoe dan?” Binnen onze cirkel van invloed willen wij als samenwerkende scholen en besturen samen met onze samenwerkingspartners in de regio antwoord gaan geven op die vraag.

Waar willen wij naar toe?

Ieder kind hoort bij een reguliere school in zijn of haar dorp

Zoals in het voorwoord al beschreven bevinden we ons op het moment dat we aan dit ondersteuningsplan werken op een kantelpunt: van passend onderwijs naar inclusief onderwijs. De lessen en verbeterpunten uit de Evaluatie Passend Onderwijs (2020) zijn zeker nog geldig, maar tegelijkertijd is zich een nieuw richtpunt aan het vormen: inclusief onderwijs. Het ministerie van OCW heeft daarover de **Contouren werkagenda route naar inclusief onderwijs 2035** (2023) gepubliceerd. Ons samenwerkingsverband heeft al een periode van ruim een jaar achter de rug waarin we veel gesproken hebben over deze nieuwe ambitie.

Waarom gaan we voor inclusief onderwijs?

- We willen dat iedereen zich gezien en welkom voelt;
- we voelen ons gemotiveerd om te werken aan kansengelijkheid;
- we erkennen dat er ouders en jongeren zijn die zich nu nog buitengesloten voelen of die thuiszitten;
- we weten dat kansen op maatschappelijk succes bij een schoolloopbaan in het reguliere onderwijs groter zijn;
- we willen dat kinderen opgroeien in verbinding met een afspiegeling van de samenleving en zich ontwikkelen tot burgers die wederzijds begrip hebben voor elkaar.

We gaan ervan uit dat op weg gaan in de goede richting op dit moment belangrijker is dan eerst heel precies het doel bepalen. Niemand weet immers al goed wat wel en niet haalbaar is en waar de uiteindelijke ambitie zal liggen. Wel weten we dat we stappen kunnen zetten en daarvan zullen leren. En dat veel kleine stappen relevant zijn om zo'n grote opdracht als het vormgeven van inclusief onderwijs haalbaar en ook behapbaar te maken.

Onze eigen hoofdambitie in de beweging naar inclusief onderwijs hebben we als volgt verwoord:

“ Ieder kind hoort bij een reguliere school in zijn of haar dorp ”

Daarbij gaan we ervan uit dat er sprake is van (partieel) onderwijs als dat kan, maar dat sociale inclusie ook heel belangrijk is voor welbevinden en ontwikkeling van kinderen en dus voldoende doel kan zijn. We gaan er ook vanuit dat het kunnen beschikken over goede specialistische ondersteuning (gespecialiseerd onderwijs) voor kinderen die dat nodig hebben van belang is en blijft. We gaan op zoek naar welke nieuwe vormen van specialistische ondersteuning bijdragen aan inclusief onderwijs en hoe we op nieuwe manieren de expertise van het gespecialiseerd onderwijs beschikbaar kunnen stellen. Niet in de laatste plaats: inclusief onderwijs vraagt niet alleen anders specialiseren, maar ook meer normaliseren. Niet elke kwetsbaarheid of moeilijkheid van een label voorzien of problematiseren helpt om het kader wat we normaal vinden weer groter te maken.

Als we inclusief onderwijs ambiëren, moeten we vooral eerst de kinderen beter leren kennen waarvoor dat inclusieve onderwijs nu nog niet mogelijk is of lijkt. Daarom zetten we erop in dat alle kinderen in het zicht zijn bij een reguliere school in de eigen omgeving. Dat kan zijn als gastleerling vanuit het gespecialiseerd onderwijs, in een vorm van deeltijdonderwijs of in een vorm van samenwerking van regulier en gespecialiseerd onderwijs (symbiose). Dat kan ook zijn in de vorm van betrokkenheid bij

onderwijs dat (tijdelijk?) volledig in een specialistische setting of vorm van zorg plaats vindt. Zo doen al onze scholen mee en kan iedereen klein beginnen, op een manier die past. Samenwerken in de dorpskern voor de kinderen is het uitgangspunt.

We zijn ervan overtuigd dat elkaar kennen het begin is van relatie en dat relatie het begin is van handelen en van betekenis willen zijn voor elkaar. Elkaar kennen is het begin van de vraag welke ruimte we de ander bieden om mee te mogen doen op zijn of haar manier. Kortom: zo werken we aan een inclusieve grondhouding van onze professionals, maar ook van onze kinderen, hun ouders³ en hun omgeving. Werken aan inclusief onderwijs is een bijdrage leveren aan een inclusieve samenleving. We hebben het samen optrekken met anderen nodig om dit mogelijk te maken. Inclusief onderwijs heeft de bedding nodig van een inclusieve samenleving! De rol van onze samenwerkingspartners is cruciaal en ook voorwaardelijk.

Veel van onze besturen hebben inclusief onderwijs verankerd in hun strategisch beleidsplan. De school werkt aan inclusief onderwijs binnen integrale schoolontwikkeling vertaald in het schoolplan. In de schoolplannen moeten ook andere beleidsontwikkelingen een plek krijgen, die overigens bijdragen aan onze ambitie; denk bijvoorbeeld aan het werken aan kansengelijkheid en rijke dagprogramma's. Meer samenwerken zal een belangrijke voorwaarde zijn. Vormen van wat we nu nog zorg en jeugdhulp noemen zullen minder als uitzondering en meer als vanzelfsprekend deel uit gaan maken van de dagelijkse context van een school. Voor de leerkracht zal de diversiteit in de klas verder toenemen. Verschil moet gewoner worden, ook in didactische en pedagogische aanpak. Natuurlijk is de expertise en inzet van anderen nodig om aan een grotere diversiteit in onderwijsbehoeften tegemoet te komen.

Om onze hoofdambitie waar te gaan maken zetten we in de periode van dit ondersteuningsplan in op 3 grote ontwikkelingen:

- 1) Sociale inclusie binnen het reguliere onderwijs
- 2) Nieuwe vormen van samenwerking tussen regulier en gespecialiseerd onderwijs
- 3) Ondersteuning van onze regionale partners

Dit werken we uit in 5 speerpunten van beleid:

- 1) Sterke basis
- 2) Een stromend aanbod in de regio
- 3) Expertise en lerend netwerk
- 4) Samenwerken met de regio
- 5) Werken aan kwaliteit

Als je in een ambitie nuance stopt, dan wil de ambitie nogal eens verdwijnen. Daarom staat hier 'ieder kind'. Er zal nuance zijn, er zullen kinderen zijn waarvoor dit niet haalbaar is. Maar als we opschrijven: 'zoveel mogelijk' dan kan het ook gemakkelijk zijn om te denken dat we nu al genoeg doen. Laten we streven naar het gewaagde doel.

³ Waar ouders staat kan ook verzorger(s) gelezen worden.

Thuis nabij naar school Organisatorische inclusie	Van en met elkaar leren Sociale inclusie	Omgaan met verschillen in de klas Didactische inclusie
Elke school kan ieder kind passend onderwijs bieden	Leerlingen zitten bij elkaar in de klas en leren samen	Het onderwijsprogramma is flexibel en sluit aan bij de ondersteuningsbehoefte van elke leerling
Alle kinderen kunnen naar een school in de eigen wijk, buurt of stadsdeel	Leerlingen zitten (soms) bij elkaar in de klas en worden vaak uit de klas gehaald voor aparte instructie/ ondersteuning	De school stelt een uitgebreid extra aanbod beschikbaar en voor sommige leerlingen is een eigen leerlijn mogelijk
Elk kind kan binnen de gemeente naar school	Leerlingen krijgen apart les maar, ontmoeten andere kinderen buiten de les op school	De school heeft een extra aanbod zoals RG of een plusklas
Ieder kind kan binnen het samenwerkingsverband naar een school	Leerlingen gaan naar een aparte school . Kinderen ontmoeten elkaar niet in het reguliere onderwijs	Er wordt gedifferentieerd op drie niveaugroepen in de klas: laag/midden/hoog
Grensverkeer	Thuiszitters	Uniform onderwijsaanbod

Sardes (2021). Inclusieladders. Inclusieladders: een gezamenlijke taal voor inclusief onderwijs.

Geraadpleegd van sardes.nl/publicatie/inclusieladders-een-gezamenlijke-taal-voor-inclusief-onderwijs

Wat gaan wij doen

Sterke basis

Waar staan we?

We hebben flink ingezet om meer gezamenlijk zicht te krijgen op de basisondersteuning door een onderzoek via Perspectief op School en Sardes. Ook de financiële verantwoording geeft inmiddels zoveel inzicht dat het goede gesprek mogelijk is. We voeren dat gesprek op het niveau van scholen per dorpskern en op het niveau van de besturen, om verantwoordelijkheid, gezamenlijkheid en ontwikkeling te stimuleren. Uit het onderzoek zien we dat doorontwikkeling gewenst is op structurele samenwerking met gespecialiseerd onderwijs en in de doorgaande leerlijn zowel met het voorschoolse veld als ook met het voortgezet onderwijs. Ook op het gebied van beschikbaarheid van expertise is ontwikkeling mogelijk. We zijn gestart met meer samenwerken per dorpskern met het oog op leren van elkaar en gebruik gaan maken van elkaars expertise. Extra ondersteuning is op vraag van scholen beschikbaar, aanvullend op de basisondersteuning. We werken samen met jeugdhulp en arrangeren integraal.

Wat is onze ambitie?

We realiseren ons dat als we inclusief onderwijs nastreven de ondersteuningsstructuur op de scholen verdere ontwikkeling vraagt. Tegelijkertijd is er aandacht nodig voor het uitgangspunt normaliseren en de actieve bijdrage die scholen daarin kunnen leveren. De basisondersteuning willen we verder versterken. We hebben eigen afspraken gemaakt (zie bijlage 3) wat in ieder geval door scholen wordt aangeboden. Als er een landelijke norm komt dan zullen we deze als minimum hanteren. We houden elkaar scherp, leren van elkaar en zetten systematisch in op verdere professionalisering. Door in de dorpskernen samen te werken realiseren we een nog sterkere basis; over 4 jaar is het vanzelfsprekend dat we van elkaars expertise gebruik maken. In de dorpskern werken we samen om zoveel mogelijk kinderen binnen het dorp te kunnen ondersteunen. Scholen versterken de basisondersteuning door te leren van de extra ondersteuning en van specialistische ondersteuning.

Wat willen we bereiken?	Hoe zien we dat?
We versterken de basisondersteuning	
We houden elkaar scherp en toetsen minimaal eens in de 4 jaar de kwaliteit van de basisondersteuning	Jaarlijks bestuursgesprek en gesprek in de samenwerkingsraad Jaarlijks gesprek in de kernen Onderzoek/evaluatie
We kiezen elke 2 jaar een speerpunt voor doorontwikkeling van de basisondersteuning	Jaarplanning samenwerkingsverband (Professionaliserings)activiteiten samenwerkingsverband
We bouwen verder aan het aanbod voor meer begaafde leerlingen	Aanbod op niveau 1 is basiskwaliteit op elke school Aanbod op niveau 2 is aanwezig in elke dorpskern, scholen werken hierin aantoonbaar samen We hebben een expertiseteam hoogbegaafdheid

Wat willen we bereiken?	Hoe zien we dat?
We versterken de basisondersteuning	
We leren van elkaar en van good practice	In de kernoverleggen Een jaarlijkse evenement
Door het gebruik maken van elkaars expertise in de dorpskern creëren we een nog sterkere basis, scholen bouwen samen aan de expertiseschil per kern	Scholen kennen elkaars expertise. Scholen benutten elkaars expertise in het belang van leerlingen en t.b.v. overstappen van de ene naar de andere basisschool (BAO-BAO) Scholen nemen in samenwerking in de dorpskern initiatieven om expertise te versterken of uit te breiden
Onze deelnamepercentages in het gespecialiseerd onderwijs zijn conform of onder het landelijk gemiddelde	We maken een analyse van de hoge deelname in het speciaal onderwijs Benchmark deelnamepercentages
Onderwijsondersteuning versterkt de basis	
Onderwijsondersteuning ontwikkelen we i.v.m. nieuwe vragen vanuit inclusief onderwijs, onderwijsondersteuning richt zich niet alleen op casuïstiek, maar ook op schoolontwikkeling	Het vermogen van scholen in de basis-ondersteuning groeit, meer kinderen blijven binnen het reguliere onderwijs Jaarlijkse evaluatie van de inzet van de onderwijsondersteuning en nieuwe afspraken Reflectie op inzet van extra ondersteuning in de kernoverleggen
Een goede, inclusieve start voor het jonge kind	
We versterken de relatie met voorschoolse voorzieningen	We hebben het voorschoolse veld in beeld Elke school heeft structurele samenwerking met zijn belangrijkste voorschoolse aanbieders We ontwikkelen samen met gemeenten en aanbieders een nieuw werkproces rondom overdracht en voeren dat uit
Jonge kinderen binnen ons samenwerkingsverband met bijzondere onderwijs- en/of begeleidingsbehoeften maken een ononderbroken ontwikkeling door in een thuisnabije en inclusieve setting	Nieuw onderwijs(zorg)aanbod voor jonge kinderen in samenwerking tussen jeugdhulp, regulier en gespecialiseerd onderwijs We hebben een expertiseteam Jonge kind
Risicoleerlingen	
Aanscherping aanpak risicoleerlingen en thuiszitters	Het samenwerkingsverband is geïnformeerd en betrokken bij leerlingen die meer dan 4 weken 50% of meer afwezig zijn Voor elke risicoleerling is er een plan 0 thuiszitters

[Zie bijlagen voor de Norm basisondersteuning en Extra ondersteuning]

Wat willen we bereiken?	Hoe zien we dat?
Ouders en kinderen	
Ouders voelen zich ondersteund, kinderen voelen zich gehoord	Uitbreiding functie Oudersteunpunt Tevredenheidsonderzoek Scholen geven vorm aan hoorrecht ondersteund door een handvat van het swv
Leerrecht	
We verankeren leerrecht in onze basis	Het swv vervult een rol in het arrangeren van passend aanbod voor kinderen die zijn vrijgesteld van leerplicht Aanpassing missie, visie, route en ontwikkeling van ondersteuningsaanbod voor leerlingen die vrijgesteld zijn van leerplicht

Een stromend aanbod in de regio

Waar staan we?

Dankzij intensieve samenwerking hebben we binnen de regio Holland Rijnland een goed dekkend netwerk gerealiseerd. Onze informatievoorziening over het dekkend netwerk is op orde. We hebben onze arrangementen uitgebreid, gericht op het mogelijk maken van specialistische ondersteuning in het reguliere onderwijs en om wachtlijstvragen te overbruggen. Een relatief groot aantal leerlingen is voor gespecialiseerd onderwijs aangewezen op scholen buiten onze regio. Dat heeft geleid tot nieuw gesprek met de aangesloten besturen om meer kleinschalig, inclusieve initiatieven te starten binnen het regulier onderwijs. Het dekkend zijn van het aanbod wordt in de praktijk geëvalueerd en bevindingen leiden tot verdere ontwikkeling.

Wat is onze ambitie?

We willen ons dekkend netwerk meer thuisnabij brengen en veranderen in een stromend aanbod waarin regulier en gespecialiseerd onderwijs als vanzelfsprekend samenwerken. Dat doen we in het belang van leerlingen waarvoor we willen realiseren dat zij naar school kunnen in hun eigen dorp, misschien niet altijd voltijds, maar dan graag een deel van de tijd. We breiden onze vormen van specialistische ondersteuning in het reguliere onderwijs uit (symbiose, klas-in-school, Samen-naar- School-klas). We brengen zo expertise van het gespecialiseerd onderwijs naar het regulier onderwijs. Voor inclusief onderwijs is intensievere samenwerking tussen onderwijs en zorg een voorwaarde. We realiseren met de gemeenten en jeugdhulpaanbieders als partners dat ook de inzet van jeugdhulp in het onderwijs meer stroomt.

Beweging tussen regulier en gespecialiseerd onderwijs moet vanzelfsprekend worden in plaats van een harde overgang in de schoolloopbaan. We verbeteren ons in het effectief inzetten van specialistische ondersteuning en willen meer leerlingen laten overstappen van speciaal onderwijs naar speciaal basisonderwijs en naar regulier onderwijs. Dat doen we ook om op de overgang naar het voortgezet onderwijs minder leerlingen te laten doorstromen in gespecialiseerd onderwijs. We ontwikkelen onderwijs-zorgarrangementen en zorg-onderwijsarrangementen voor leerlingen die nu nog weinig of geen onderwijs krijgen i.s.m. voorzieningen voor dagbesteding. Ook thuiszitters hebben we daarbij in beeld. Om leerlingontwikkeling goed te kunnen volgen hebben we meer geïntegreerde informatie nodig over in-, door- en uitstroom.

Wat willen we bereiken?	Hoe zien we dat?
Van dekkend netwerk naar een stromend aanbod dat zich beweegt tussen regulier en gespecialiseerd onderwijs	
Verdere ontwikkeling van onze arrangementen voor extra en specialistische ondersteuning in het regulier onderwijs	Meer kinderen blijven in het reguliere onderwijs Nieuwe arrangementen
Uitbreiding van vormen van symbiose waardoor kleinschalig specialistische ondersteuning ontstaat: thuisnabij en inclusief	Dorpskernen waar geen speciaal basisonderwijs/ speciaal onderwijs gevestigd is kennen speciale klassen

Wat willen we bereiken?	Hoe zien we dat?
Van dekkend netwerk naar een stromend aanbod dat zich beweegt tussen regulier en gespecialiseerd onderwijs	
Meer symbiose op kindniveau	Bij verwijzing naar gespecialiseerd onderwijs blijft de thuisnabije school betrokken en zet zich in voor symbiose en terugkeer Voor leerlingen die starten in het gespecialiseerd onderwijs is er een symbiose-afpraak met een school in hun eigen dorp
Meer leerlingen stappen over vanuit gespecialiseerd onderwijs naar regulier onderwijs	Aantal Overstap-arrangementen (SO-SBO en SBO-BAO) groeit
Door vanzelfsprekende samenwerking tussen regulier en gespecialiseerd onderwijs vermijden we harde overgangen en onderbreking van de schoolloopbaan	Voor ieder kind in het gespecialiseerd onderwijs is er altijd ook een reguliere school uit het eigen dorp betrokken
Aanpak voor cluster 1 en 2 is geïntegreerd in onze nieuwe vormen van ondersteuning	Nieuwe samenwerkingsafspraken met Auris en Visio Uitbreiding ambulante ondersteuning
Alternatief voor late verwijzing	We doen onderzoek naar oorzaken van late verwijzing en mogelijke alternatieven We ontwikkelen een ondersteuningsaanbod voor overgang groep 5-6 bij gedragsvraagstukken
Hoogbegaafdheid	
Specialistisch aanbod hoogbegaafdheid	Voor groep 5 t/m 8 is er een regionale geïntegreerde voorziening voor voltijds hoogbegaafdheidsonderwijs binnen een reguliere school We hebben aanbod voor begaafde leerlingen in combinatie met andere bijzondere onderwijsbehoeften binnen Holland-Rijnland
Jeugdhulp in school	
Jeugdhulp in de school	Bij elke school zijn er vaste afspraken over beschikbaarheid van het wijkteam Er zijn nieuwe afspraken over collectieve inzet van jeugdhulp in de school

Wat willen we bereiken?	Hoe zien we dat?
Zorg-onderwijs arrangementen	
We ontwikkelen aanbod voor leerrecht doelgroepen	We ontwikkelen Zorg- onderwijsarrangementen (bv dagbesteding De Zeester) We doen ervaring op met de Leo Kanner Scholengroep in de Experimenteerregeling Onderwijzorgarrangementen
Doorlopende leerlijn	
We ontwikkelen een aanpak met het samenwerkingsverband voortgezet onderwijs om samen te werken aan inclusie en in- en doorstroom uit het primair onderwijs en speciaal (basis)onderwijs naar het voortgezet speciaal onderwijs te verminderen	Minder verwijzingen vanuit primair onderwijs naar voortgezet speciaal onderwijs Meer leerlingen stappen over van het gespecialiseerd onderwijs naar regulier voortgezet onderwijs
In-, door- en uitstroom is in beeld	Nieuwe vormen van managementinformatie, kwantitatief en kwalitatief

Zie bijlagen voor informatie over route, specialistische ondersteuning, dekkend netwerk, arrangementen, toegankelijkheid van specialistische ondersteuning

Wat gaan wij doen

Expertise en lerend netwerk

Waar staan we?

Het samenwerkingsverband werkt vanuit een hybride model: er worden middelen direct toegekend aan de scholen, er is ook leerlinggebonden financiering en er wordt expertise beschikbaar gesteld. Expertise werd vooral op casusniveau ingezet, we zijn aan het opschuiven naar schoolontwikkeling die nodig is t.b.v. inclusief onderwijs. We merken dat expertise een belangrijk middel is om onze doelstellingen te halen en dat we daarin kansen nog onvoldoende benutten. Bijvoorbeeld om op basis van onze resultaten te kijken welke expertise we moeten ontwikkelen en om expertise die binnen het samenwerkingsverband aanwezig is breder te benutten. De bijeenkomsten van het samenwerkingsverband hebben vooral een functie in het informeren en ontmoeten, minder in het professionaliseren. We zijn gestart met samenwerken in de dorpskernen om expertise op het niveau van de kern te gaan delen tussen scholen.

Wat is onze ambitie?

We versterken de expertise en de expertise-netwerkfunctie van het samenwerkingsverband door expertise meer zichtbaar te maken en verbindingen te leggen. Binnen de dorpskernen wordt het benutten van elkaars expertise vanzelfsprekend. Dorpskernen ontwikkelen zich tot lerend netwerk. We organiseren op belangrijke kennisdomeinen regionale expertiseteams en hun spin-off voor scholen. Onze website wordt een belangrijke kennisbron en ondersteunt het expertise-netwerk. Delen van good practice vindt systematisch plaats. Met het oog op inclusief onderwijs hebben scholen nieuwe expertise nodig, we zoeken naar passende vormen met het gespecialiseerd onderwijs en andere partners. We innoveren om daarvan te leren.

Wat willen we bereiken?	Hoe zien we dat?
We versterken de expertise-netwerkfunctie van het samenwerkingsverband	
Expertise hebben we op 5 niveaus in samenhang, in beeld en in ontwikkeling: - School - Kern - Samenwerkingsverband - Regionaal (Holland Rijnland)	Basisondersteuning, schoolprofiel Expertise is ontsloten in de kern Het samenwerkingsverband maakt het expertise-netwerk via de website inzichtelijk
We organiseren regionale thematische expertise teams bestaande uit experts van scholen en besturen	Het samenwerkingsverband kent tenminste 4 expertise teams (domeinen nader te kiezen bijvoorbeeld: dyslexie, hoogbegaafdheid, verstaan van gedrag, jonge kind, NT2)
Benutting van digitale middelen als expertisebron en ondersteuning van de expertise-netwerkfunctie	Vernieuwde website Samenwerking met professionaliseringsprogramma (Academies) van besturen
De kernen functioneren als lerend netwerk	Er is evaluatie en reflectie zichtbaar in de activiteiten van de kernen
We organiseren feedback vanuit onze prestaties en onze ontwikkeling als input voor ontwikkeling van onze expertise	Professionaliseringsagenda Groei van budget voor expertise en professionalisering
Specialistische expertise komt meer beschikbaar binnen reguliere scholen	We maken en leren van nieuwe voorbeelden i.s.m. het gespecialiseerd onderwijs en andere partners

Wat gaan wij doen

Samenwerken met de regio

Waar staan we?

Veel in de regio gaat goed. We hebben bereikt dat in het gespecialiseerd onderwijs jeugdhulp in de scholen beschikbaar is en dat school en de jeugdhulpaanbieder samen de inzet bepalen. Veelal wordt er goed integraal gearrangeerd. We hebben in leidende principes de gewenste samenwerking tussen jeugdhulp en onderwijs verder uitgewerkt. Wij zijn een voorbeeldregio voor het programma 'Met andere ogen' met de Holland-Rijnland-methode. Als samenwerkingsverband is het soms lastig om goed in te spelen op de diversiteit in gemeentelijk beleid, met name in de uitvoering van de jeugdhulp. De tijdige beschikbaarheid van jeugdhulp blijft een belangrijk aandachtspunt.

Wat is onze ambitie?

Voor inclusief onderwijs hebben we nog meer samen optrekken met (mogelijk ook nieuwe) partners nodig. Alleen in samenwerking kunnen we randvoorwaarden creëren die nodig zijn en ook de broodnodige extra handen in de school. We willen bereiken dat de regio onze ambitie meedraagt zodat elke partij die nodig is zijn bijdrage levert. De **Contouren werkagenda Route naar inclusief onderwijs** van OCW biedt hiervoor een goed handvat. Deze vertalen we naar een nieuwe gezamenlijke aanpak met de gemeenten in de regio.

Wat willen we bereiken?	Hoe zien we dat?
Regionale visie	
Regionale visie op wat nodig is voor inclusief onderwijs en wie daarin welke verantwoordelijkheid neemt. Onderdelen daarbinnen zijn:	Nieuwe agenda, nieuw beleid
Input voor programma van wensen/eisen scholenbouw en brede schoolontwikkeling	Ruimtelijk beeld van "de inclusieve school" Gemeenten nemen de ontwikkeling naar inclusief onderwijs op in hun Integraal Huisvestingsplan
Beschikbaarheid van jeugdhulp in de reguliere scholen	Structurele samenwerking op elke school, bredere inzet dan wijkteam, tijdigheid bredere inzet
Effectieve inzet jeugdhulp: collectief aanbod ter vervanging van individuele aanpak en om toegankelijkheid te borgen van schaarse expertise	Nieuwe vormen van collectief aanbod
Stimuleren van IKC-ontwikkeling (zorg, onderwijs en specialistische ondersteuning gebundeld) in elke gemeente	Elke gemeente of elke dorpskern heeft een fysieke locatie waar voorschoolse educatie, onderwijs, specialistische ondersteuning, jeugdhulp en zorg gebundeld samenwerken
Leerlingvervoer	Aanpassing verordening

Wat willen we bereiken?	Hoe zien we dat?
Regionale visie	
Versterken van het bereik van voorschoolse educatie	Kinderen met ondersteuningsbehoeften zijn vroegtijdig in beeld en worden tijdig en warm overgedragen
Inclusieve kinderopvang en BSO	Ontwikkelagenda en lokale samenwerkingsafspraken
Maatschappelijk engagement en gezamenlijke communicatie	Thema inclusief onderwijs is van de regio en niet alleen van de scholen
Scholing nieuwe leerkrachten	
Beïnvloeden van lerarenopleiding gericht op curriculum en vormgeving van de opleiding die uitgaan van en voorbereiden op inclusief onderwijs	Handvat dat besturen mee kunnen nemen naar overleg met toeleveranciers, RATO (Regio's Arbeidsmarkt Toekomst van het Onderwijs), Opleidingsschool samen met het gespecialiseerd onderwijs
Nieuwe partners	
Nieuwe partnerschappen ten behoeve van inclusief onderwijs	Analyse van benodigde partnerschappen Samenwerkingsovereenkomsten

Wat gaan wij doen

Werken aan kwaliteit

Waar staan we?

De governance van het samenwerkingsverband heeft veel aandacht gehad. Inmiddels werken we met een volledig onafhankelijke Raad van Toezicht. De begroting is programmatisch opgezet zodat we de inzet van middelen en beoogd resultaat goed aan elkaar kunnen relateren. We werken planmatig en cyclisch, maar kunnen onze evaluatie nog versterken. Het samenwerkingsverband weet veel data te genereren die we steeds beter gebruiken in de dialoog met besturen en scholen over doelen en realisatie. Het samenwerkingsverband had in de afgelopen jaren nauwelijks te maken met bezwaren.

Wat is onze ambitie?

Kwaliteit in het samenwerkingsverband is samenwerken aan gedeelde doelen, samen steeds beter willen worden, aanspreekbaar zijn op je bijdrage en leren van elkaar. Eigenaarschap, samenwerkingsgedrag, een cultuur van openheid, vertrouwen en professioneel aanspreekbaar zijn, zijn aanwezig op het niveau van school, bestuur, de kernen en het samenwerkingsverband. We verantwoorden ons op de kwaliteit van de ondersteuning en reflecteren continu of vernieuwingen in het kader van inclusief onderwijs bijdragen aan het gewenste doel en onze ambitie. Data zijn van belang, maar juist in een samenwerkingsverband vooral ook het goede gesprek. Wij laten zien dat we dat goede gesprek voeren. We werken aan het uitbreiden van onze kwantitatieve én kwalitatieve data passend bij onze doelen, plannen en evaluatie daarvan.

Wat willen we bereiken?	Hoe zien we dat?
Governance en verantwoording	
We verstevigen en professionaliseren werkenderweg onze nieuwe governancestructuur	Jaarlijkse (gezamenlijke) evaluaties van RvT, bestuurder, samenwerkingsraad en ondersteuningsplanraad
Continue dialoog op diverse niveaus - RvT-directeur-bestuurder - Directeur-bestuurder – Samenwerkingsraad - Directeur-bestuurder – elk aangesloten bestuur - Scholen in de kernen	Verslagen en activiteiten Regelmatige reflectie Gebruik van managementinformatie
Kwaliteitsbeleid	
Herijking van het kwaliteitsbeleid van het swv i.v.m. de opdracht rondom inclusief onderwijs	Vernieuwd Kwaliteitsbeleid en bijbehorende instrumenten en systemen
Versterken pdca-cyclus	Samenhang Ondersteuningsplan, jaarplannen en kwaliteitsaanpak Regelmatig onderzoeken en evaluaties
Collegiale consultatie en tevredenheids-onderzoek voegen we toe aan ons instrumentarium	Collegiale consultatie over de kwaliteit van de basisondersteuning

Tot slot

De randvoorwaarden waaronder we aan de ambities in het Ondersteuningsplan gaan werken zullen we goed in het oog moeten houden, om deze tijdig te beïnvloeden of onze aanpak erop af te stemmen. We hebben de rugwind van een landelijk beleidsagenda in de **Contouren werkagenda route naar inclusief onderwijs 2035**. Echter op het gebied van voorwaarden voor deze beleidsagenda is er nog veel dat pas in de komende jaren duidelijker gaat worden. Er zijn kaders die fundamentele herziening vragen, denk bijvoorbeeld aan het waarderingskader van de inspectie en normen voor onderwijshuisvesting. Tegelijkertijd werken we met de uitdagingen en omstandigheden die eerder in dit plan als maatschappelijke context beschreven zijn, waarbij de krappe arbeidsmarkt de belangrijkste zorg oplevert. We zullen in de uitvoering van dit plan nadenken over vormen die leerkrachten en scholen ondersteunen. De beleidsruimte die het samenwerkingsverband financieel heeft, is echter zeer beperkt in relatie tot de grote veranderingen die hiervoor beschreven zijn. Voor de kinderen die behoren tot de leerrecht doelgroep is er nog geen enkele bekostigingsafpraak gemaakt. Meerjarig beleid is door de ingreep van het Ministerie van OCW op de bekostiging van de samenwerkingsverbanden i.v.m. vermeende bovenmatig reserve nauwelijks te faciliteren. We zijn ambitieus, maar ook realistisch.

Het overbruggen van verschillende perspectieven en van verschil dat er is en moet zijn, is extra uitdagend bij een nieuw en nog onbekend terrein. De transformatie die nodig is om inclusief onderwijs te gaan realiseren, vraagt durf, leiderschap en creativiteit. “Wat zou je willen als het jouw kind zou zijn?” is een vraag die helpt om systemen, regels en richtlijnen een menselijk gezicht te geven en te werken naar de bedoeling. Kinderen en ouders mogen onze volle inspanning hiervoor verwachten. Aan die bijzondere opdracht kunnen we alleen in samenwerking invulling geven!

Van het wat naar het hoe

Meerjarenplanning en begroting

In dit Ondersteuningsplan hebben we beschreven WAT we willen bereiken. We zullen het HOE jaarlijks uitwerken in een jaarplanning. Daarin zullen we aandacht geven aan actoren en processen.

In onderstaand schema is aangegeven hoe we onze prioriteiten en resultaten zien in de tijd. Daarbij is gekeken naar prioriteit en haalbaarheid. Het aangegeven jaar is het moment dat we de ambitie willen hebben bereikt. Er kan dus al in een eerder jaar met het werken aan een doelstelling worden begonnen.

Sterke basis						
Thema	Ambitie	2023	2024	2025	2026	2027
Basisondersteuning	We kiezen elke 2 jaar een speerpunt X voor doorontwikkeling van de basisondersteuning	✓		✓		
	Door het gebruik maken van elkaars expertise in de dorpskern creëren we een nog sterkere basis, scholen bouwen samen aan de expertiseschil per kern				✓	
	Ons deelnamepercentage in het gespecialiseerd onderwijs zijn conform of onder het landelijk gemiddelde			✓		
Extra ondersteuning	Extra ondersteuning ontwikkelen i.v.m. nieuwe vragen vanuit inclusief onderwijs, extra ondersteuning richt zich niet alleen op casuïstiek, maar ook op schoolontwikkeling	✓	✓	✓	✓	✓
Jonge kind	We versterken de relatie met voorschoolse voorzieningen		✓			
	Nieuw onderwijs (zorg aanbod voor jonge kinderen in samen-werking tussen jeugdhulp, regulier en gespecialiseerd onderwijs			✓		

Sterke basis

Thema	Ambitie	2023	2024	2025	2026	2027
Verzuimleerlingen	Aanscherping aanpak risicoleerlingen/ thuiszitters	✓	✓	✓	✓	✓
Ouders	Uitbreiding functie oudersteunpunt		✓			
	Ontwikkelen handvat voor uitvoering hoorrecht		✓			
Leerrecht	We verankeren leerrecht in onze basis	✓				

Een stromend aanbod in de regio

Thema	Ambitie	2023	2024	2025	2026	2027
Stromend aanbod	Verdere ontwikkeling van onze arrangementen voor extra en specialistische ondersteuning in het regulier onderwijs	✓	✓	✓	✓	✓
	Dorpskernen waar geen SBO/SO gevestigd is kennen speciale klassen			✓		
	Voor leerlingen die starten in het gespecialiseerd onderwijs is er een symbiose-afspraken met een school in hun eigen dorp				✓	
	5% Van de leerlingen in het gespecialiseerd onderwijs stapt over naar het regulier onderwijs				✓	
	Voor ieder kind in het gespecialiseerd onderwijs is er een reguliere school uit het eigen dorp betrokken				✓	
	Aanpak voor cluster 1 en 2 is geïntegreerd in onze nieuwe vormen van ondersteuning		✓			
Late verwijzing	Er is een alternatief voor late verwijzing			✓		
Hoogbegaafdheid	Er is specialistisch HB-aanbod	✓				

Een stromend aanbod in de regio

Leerrecht	Op 3 zorglocaties onderwijs voor leerrecht-doelgroep			✓		
	We hebben beleid voor Zorg-onderwijsarrangementen		✓			
Doorstroom VO	Meer leerlingen stappen over van S(B)O naar regulier VO				✓	

Expertise en lerend netwerk

Thema	Ambitie	2023	2024	2025	2026	2027
Expertise-netwerkfunctie	We maken het expertise-netwerk via de website inzichtelijk		✓			
	Binnen de regio van het samenwerkingsverband kennen we tenminste 4 regionale expertise teams		✓			
	We werken samen met het professionaliseringsprogramma (Academies) van besturen			✓		
Lerende netwerk	De dorpskernen functioneren als lerend netwerk		✓	✓	✓	✓
Specialistische expertise	Specialistische expertise komt meer beschikbaar binnen reguliere scholen			✓		

Samenwerken met de regio

Thema	Ambitie	2023	2024	2025	2026	2027
Regionale visie	Er is een regionale visie op wat nodig is voor inclusief onderwijs en wie daarin welke verantwoordelijkheid neemt		✓			
	Input voor programma van eisen scholenbouw en brede schoolontwikkeling		✓			
	Elke gemeente heeft een locatie waar VVE, onderwijs, specialistische ondersteuning, jeugdhulp en zorg gebundeld samenwerken					✓
Jeugdhulp	Collectieve inzet van jeugdhulp in het reguliere onderwijs				✓	
Voorschools	Afspraken met kinderopvang en BSO over inclusie		✓			
Partners	Beïnvloeden van lerarenopleiding gericht op curriculum en vormgeving van de opleiding die uitgaan van en voorbereiden op inclusief onderwijs			✓		
	Analyse van nieuwe partnerschappen ten behoeve van inclusief onderwijs		✓			

Werken aan kwaliteit

Thema	Ambitie	2023	2024	2025	2026	2027
Governance-structuur	We verstevigen en professionaliseren werkenderweg onze nieuwe governancestructuur	✓	✓	✓	✓	✓
Kwaliteitsbeleid	Herijking van het kwaliteitsbeleid i.v.m. de opdracht rondom inclusief onderwijs		✓			
	Versterken pdca-cyclus		✓			
	Collegiale consultatie en tevredenheidsonderzoek voegen we toe aan ons instrumentarium			✓		

Meerjarenbegroting

Het samenwerkingsverband gaat voor de periode 2023 – 2027 uit van de meerjarenbegroting 2023- 2027 zoals deze is vastgesteld op 12 december 2022. Deze begroting laat meer beleidsruimte op termijn zien (met name vanaf 2025), mits de geplande vermindering van deelname aan speciaal basisonderwijs en speciaal onderwijs gerealiseerd wordt. Deze beleidsruimte is zichtbaar onder programma 9 – Innovatiebudget. Het samenwerkingsverband zal deze ruimte inzetten om te investeren in de ambities zoals deze zijn verwoord in dit ondersteuningsplan.

Gezien de onvoorspelbaarheid van de hoogte van de rijksbekostiging⁴ op het moment van het maken van dit ondersteuningsplan, kiest het samenwerkingsverband ervoor om de Meerjarenbegroting nu niet verder te detailleren.

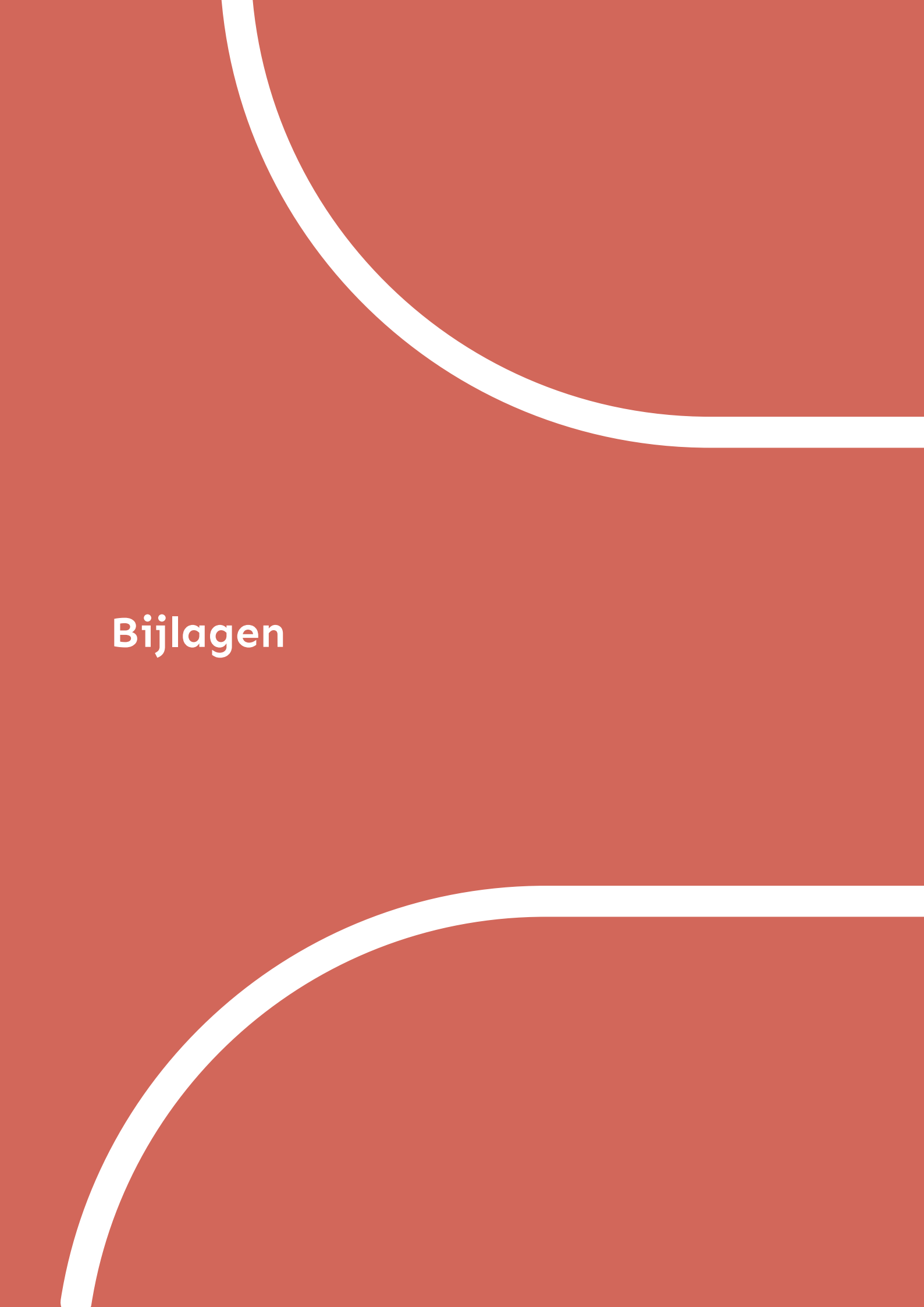
⁴ In februari 2023 heeft de minister de samenwerkingsverbanden geïnformeerd dat in het najaar de bekostiging generiek gekort zal worden. De hoogte, uitvoering en de duur van deze werkwijze zijn op dit moment nog onbekend.

Meerjarenbegroting kalenderjaar

versie 15 september 2022

Baten	goedgekeurde begroting 2022	2023	2024	2025	2026	2027
lichte ondersteuning	2.993.967	5.298.767	5.310.984	5.327.952	5.327.952	5.336.436
zware ondersteuning	6.565.990	7.451.566	7.468.389	7.484.744	7.479.137	7.483.810
regeling schoolmaatschappelijk werk	27.035	27.428	27.428	27.428	27.428	27.428
overige baten		0	0	0	0	0
geoordeelde subsidies en bijdragen voor specifieke programma's in het ondersteuningsplan	93.681	8.150	19.500	11.350	0	0
Totaal baten	9.680.673	12.785.910	12.826.300	12.851.474	12.834.516	12.847.673

Verplichte afdrachten	goedgekeurde begroting 2022	2023	2024	2025	2026	2027
afdracht sbo	205.536	2.047.077	2.047.077	2.002.850	1.927.033	1.832.261
afdracht so	4.971.941	5.471.179	5.369.474	5.136.142	4.932.732	4.729.321
totaal afdrachten	5.177.477	7.518.257	7.416.551	7.138.993	6.859.764	6.561.582
Beleidsruimte	4.503.196	5.267.654	5.409.749	5.712.481	5.974.752	6.286.092
programma 1 Basis Ondersteuning	2.491.544	2.652.810	2.628.750	2.637.000	2.637.000	2.641.125
programma 2 Aanvullende Ondersteuning	1.367.150	1.525.529	1.388.387	1.388.387	1.388.387	1.388.387
programma 3 Arrangementen	280.900	442.760	417.760	417.760	417.760	417.760
programma 4 Hoogbegaafde lln	193.410	133.000	98.000	98.000	98.000	98.000
programma 5 Professionalisering	25.000	150.000	50.000	50.000	50.000	50.000
programma 6 Ouder en Kind	20.000	56.880	36.880	36.880	36.880	36.880
programma 7 Bestuur en Organisatie	541.250	642.292	612.292	612.292	612.292	612.292
programma 8 Knelpunten	15.000	15.000	15.000	15.000	15.000	15.000
programma 9 Innovatiebudget	540.000	145.000	215.000	450.000	700.000	1.000.000
totaal programma's	5.474.254	5.763.271	5.462.069	5.705.319	5.955.319	6.259.444
Totaal lasten	10.651.731	13.281.528	12.878.621	12.844.312	12.815.084	12.821.026
Resultaat	-971.058	-495.618	-52.321	7.162	19.432	26.647

The background is a solid red color. There are two thick white curved lines. One line starts from the top left and curves towards the right, becoming horizontal. The other line starts from the bottom left and curves towards the right, also becoming horizontal. These lines create a sense of depth and movement.

Bijlagen

Bijlage 1.

De organisatie

Stichting Samenwerkingsverband Primair Onderwijs Duin- en Bollenstreek 28-12 is het samenwerkingsverband van twaalf schoolbesturen in de regio Duin- en Bollenstreek. Conform de Wet passend onderwijs verzorgt het samenwerkingsverband samen met de schoolbesturen, de gemeenten, maatschappelijke partners en de omliggende samenwerkingsverbanden een gemeenschappelijk en dekkend onderwijsaanbod. Meer dan 15.000 leerlingen ontvangen onderwijs op één van de aangesloten scholen.

De aangesloten schoolbesturen zijn:

- Sophia Scholen Duin- en Bollenstreek
- Stichting Openbaar Basisonderwijs Duin- en Bollenstreek
- Stichting Prohles
- Vereniging voor Protestants Christelijk
- Basisonderwijs Rijnsburg
- Vereniging Voor Christelijk Basisonderwijs te Valkenburg
- Stichting Vrijescholen Ithaka
- Stichting Jenaplanscholen Bollenstreek
- Stichting De Noordwijkse School
- Stichting Prof. Dr. Leo Kannerschool
- Aloysius Stichting
- Stichting Resonans
- Stichting Openbaar Primair en Speciaal Onderwijs Leiden

De regio van het samenwerkingsverband omvat vijf gemeenten: Katwijk, Noordwijk, Hillegom, Lisse en Teylingen. Om de samenwerking van de scholen en lokale voorzieningen te bevorderen is het samenwerkingsverband verdeeld in negen kernen:

1. Katwijk Hoornes en Aan de Rijn	6. Noordwijk
2. Katwijk aan Zee	7. Noordwijkerhout en De Zilk
3. Rijnsburg en Valkenburg	8. Sassenheim en Warmond
4. Hillegom	9. Voorhout
5. Lisse	

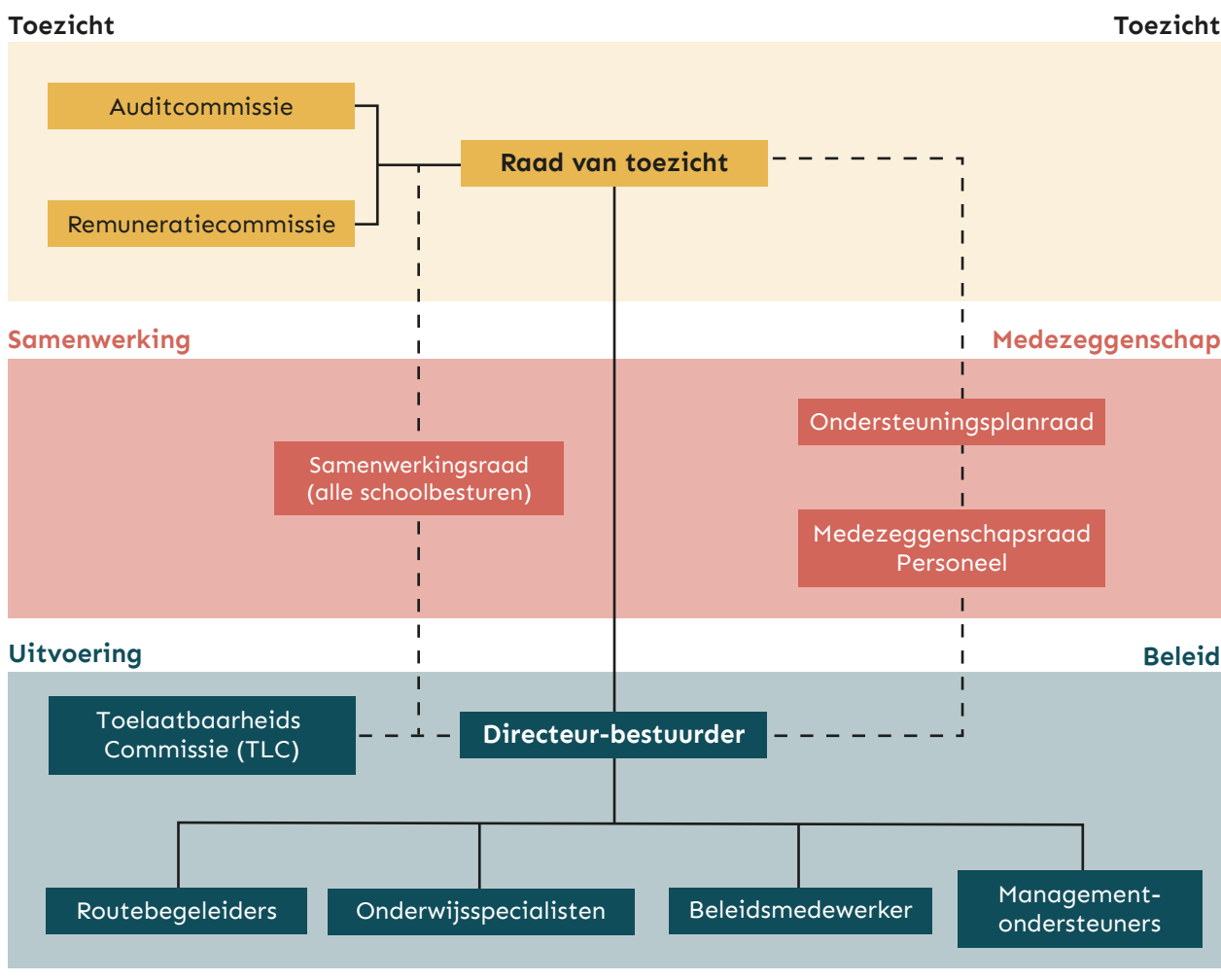
Governance

Op 22 september 2022 heeft er een statutenwijziging plaatsgevonden. Sindsdien wordt het bestuur gevoerd door de directeur-bestuurder onder toezicht van een raad van toezicht. De raad van toezicht bestaat uit externe, onafhankelijke leden. De bij het samenwerkingsverband aangesloten schoolbesturen hebben zitting in de samenwerkingsraad.

De uitvoeringsorganisatie van het samenwerkingsverband bestaat uit de directeur-bestuurder, managementondersteuners, beleidsmedewerker, routebegeleiders, onderwijsspecialisten en leden van de toelaatbaarheidscommissie.

De ondersteuningsplanraad (OPR) is het bovenschools medezeggenschapsorgaan van het samenwerkingsverband. Er wordt gestreefd naar een OPR bestaande uit twaalf leden, voor de helft bestaande uit ouders en voor de helft uit onderwijsprofessionals van de aangesloten scholen, waarbij elk bestuur één vertegenwoordiger in de OPR kan hebben. De OPR moet minimaal uit zes leden bestaan. De OPR is een belangrijk gesprekspartner bij de ontwikkeling van beleid en heeft instemmingsrecht op het ondersteuningsplan. Daarnaast heeft het samenwerkingsverband een medezeggenschapsraad waarin twee personeelsleden zitting hebben (MR-P). De MR-P is gesprekspartner voor personele aangelegenheden en adviseert de directeur-bestuurder.

In onderstaand organogram is de organisatiestructuur van het samenwerkingsverband weergegeven.

Afbeelding 1. Organogram samenwerkingsverband

Samenwerking

In de afbeelding is schematisch weergegeven met welke partners en organisaties we intensief samenwerken.

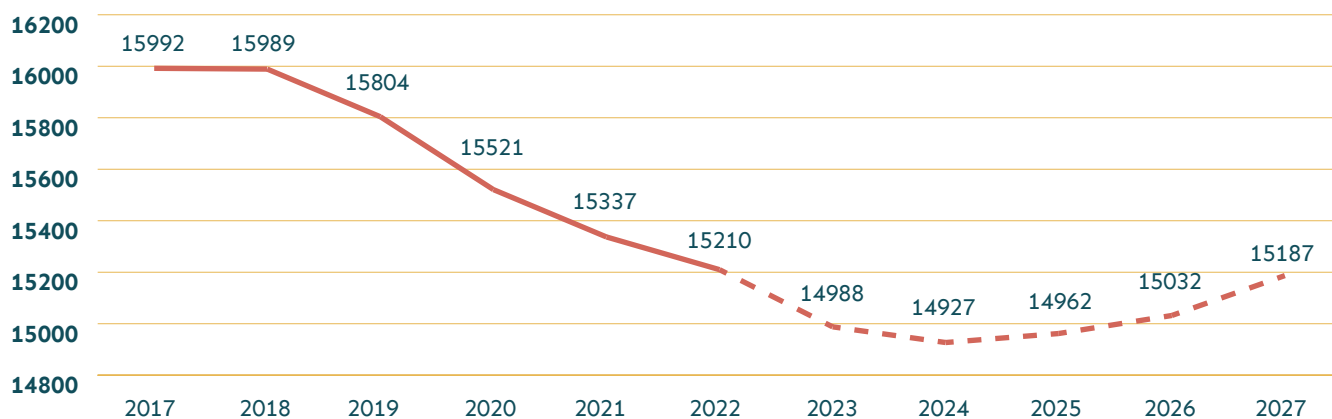
Afbeelding 2. Schematische weergave netwerk samenwerkingsverband

Bijlage 2.

Analyse afgelopen 4 jaar

Met dit ondersteuningsplan wordt voortgebouwd op hetgeen afgelopen jaren is bereikt. De cijfers gebruiken we om te kijken welke prioriteiten er gesteld moeten worden en wat nodig is om de doelen uit het ondersteuningsplan te behalen.

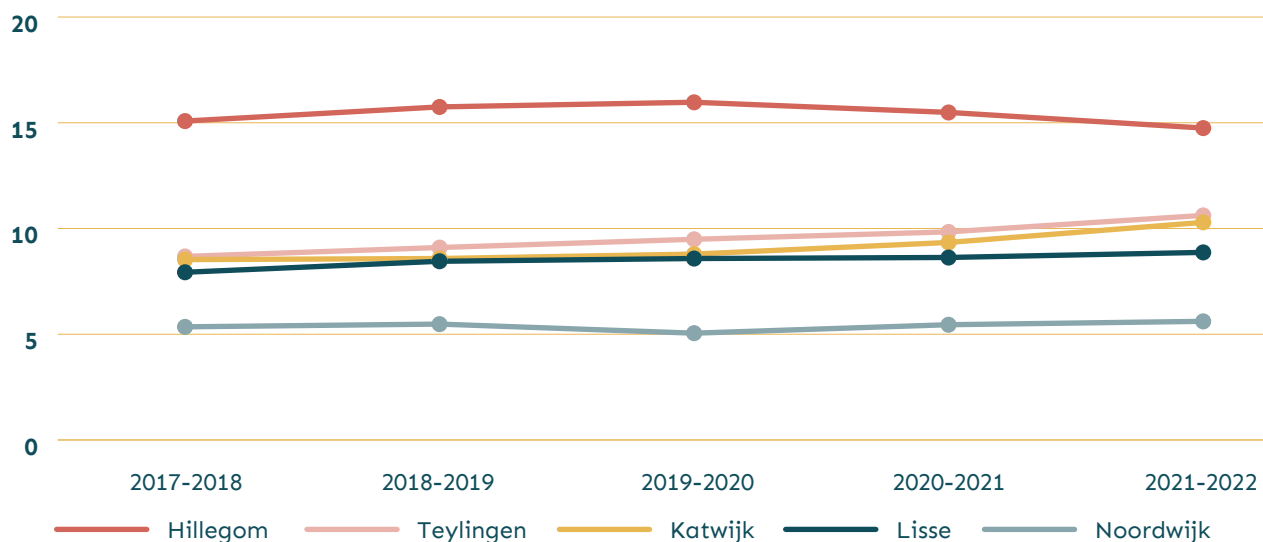
Leerlingaantallen

Grafiek 1. Leerlingaantallen van 2017 tot 2027. Vanaf schooljaar 2022-2023 zijn het prognoses. (Bron: DUO peildatum oktober 2021)

De regio Duin- en Bollenstreek telt ruim 15.000 leerlingen in het primair onderwijs. Het leerlingaantal blijft de komende jaren nagenoeg stabiel. De verwachte ontwikkeling van de leerlingaantallen is een belangrijk gegeven bij het opstellen van de meerjarenbegroting, aangezien de bekostiging van het samenwerkingsverband wordt bepaald door het aantal leerlingen op de scholen in het samenwerkingsverband.

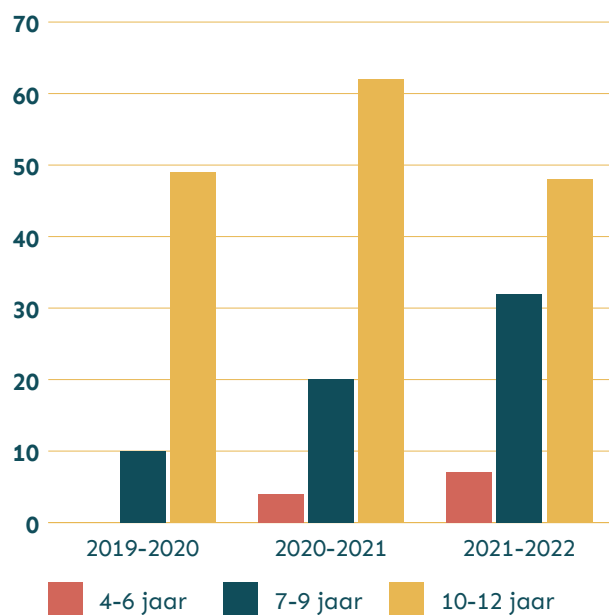
Hoeveel leerlingen gaan de gemeente/ regio uit?

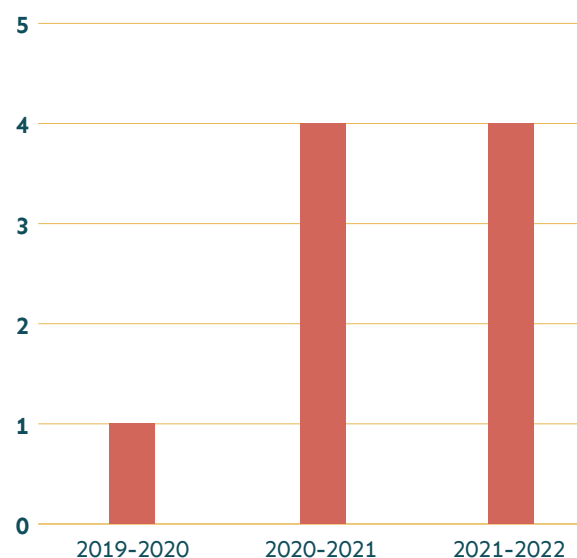
Grafiek 2. Procent van het aantal leerlingen dat schoolgaand is buiten de gemeente waar hij/zij woont. (Bron: DUO open onderwijsdata)

Grafiek 2 laat zien hoeveel procent van de leerlingen per gemeente voor onderwijs de woongemeente verlaat. Leerlingen kunnen de gemeente verlaten omdat er binnen de gemeente geen passende school is, omdat ouders kiezen voor een school met een specifieke religieuze of onderwijskundige grondslag of omdat een school in de buurgemeente het dichtstbij is. In onze regio gaat rond de 4% van de leerlingen naar het gespecialiseerd onderwijs, waarvan een deel daarvoor hun woongemeente moet verlaten. Zoals bovenstaande grafiek laat zien, verlaat echter een groter gedeelte van de leerlingen de gemeente, wat laat zien dat schoolkeuze van de ouders hier een grote rol in speelt.

Voor het gespecialiseerd onderwijs reizen veel leerlingen. Ruim 300 leerlingen uit de Duin- en Bollenstreek verlaten de regio voor hun school. Zo gaan er leerlingen o.a. naar Leiden, Hoofddorp, Gouda en Haarlem. In verschillende gemeenten binnen de regio van ons samenwerkingsverband is geen school of voorziening voor speciaal basisonderwijs en/of speciaal onderwijs. Daardoor moeten in deze gemeenten de leerlingen die gespecialiseerd onderwijs nodig hebben altijd de gemeente en soms ook de regio verlaten voor passend onderwijs. Dit betekent niet dat een leerling die de regio uitgaat voor onderwijs altijd ver weg op school zit. Scholen in buurtregio's kunnen voor sommige leerlingen nabije opties zijn. Toch krijgen veel leerlingen nog geen onderwijs in hun eigen woonomgeving. Hierdoor hebben deze leerlingen minder contact met hun buurtgenootjes. Verder betekent dit dat er elke dag leerlingen gebruik maken van leerlingenvervoer.

Aantal verzuimleerlingen

Grafiek 3. Aantal verzuimleerlingen per leeftijd.
(Bron: RIS, intern informatiesysteem)

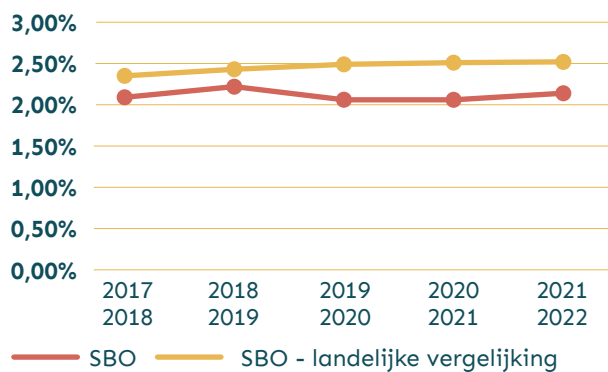
Thuiszitters

Grafiek 4. Aantal thuiszitters.
(Bron: RIS, intern informatiesysteem)

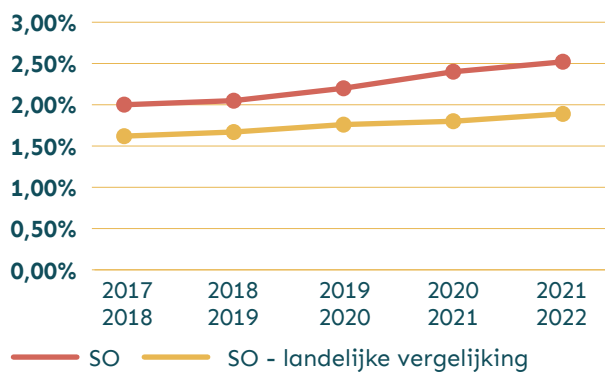
In grafiek 3 zijn alle verzuimleerlingen te zien. De groep verzuimleerlingen is verdeeld over risicoleerlingen en thuiszitters. De grootste groep zijn de risicoleerlingen. Een risicoleerling is een leerplichtig kind dat langer dan 4 weken structureel meer dan 50% verzuimt. Bij risicoleerlingen kan zowel sprake zijn van geoorloofd als ongeoorloofd verzuim. Een kleine groep zijn de thuiszitters. Een thuiszitter is een leerplichtig kind dat langer dan 4 weken 100% ongeoorloofd verzuimt.

In het schooljaar 2021-2022 waren er in totaal 87 verzuimleerlingen binnen ons samenwerkingsverband. Hoewel dit een daling is ten opzichte van het jaar daarvoor is het doel om dit nog meer te verlagen door de aanpak van de verzuimleerlingen te versterken. Hiervoor is het belangrijk dat de scholen verzuimleerlingen tijdig doorgeven aan het samenwerkingsverband, zodat we snel met een aanpak kunnen starten. Dit vragen we dan ook structureel uit bij de scholen.

Verwijzingen en deelnamepercentages gespecialiseerd onderwijs

Deelnamepercentage SBO

Grafiek 5. Deelnamepercentage SBO 2017 tot 2022
(Bron: MijnVensters)

Deelnamepercentage SO

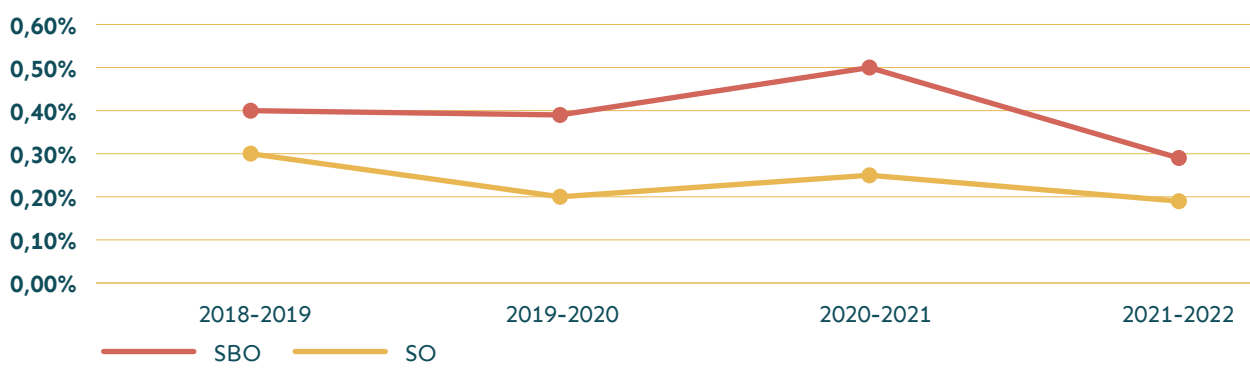
Grafiek 6. Deelnamepercentage SO 2017 tot 2022
(Bron: MijnVensters)

Het deelnamepercentage van het speciaal basisonderwijs (SBO) zit al langdurig onder het landelijke gemiddelde. Ons doel is om het deelnamepercentage laag te houden en indien mogelijk verder te laten zakken.

Het deelnamepercentage van het speciaal onderwijs (SO) zit boven het landelijke gemiddelde en stijgt. Ons doel is om het deelnamepercentage in lijn met het landelijke gemiddelde te brengen.

De stijging of daling van het deelnamepercentage heeft grote invloed op de financiële beleidsruimte van het samenwerkingsverband. Mochten de deelnamepercentages niet zakken, dan blijft er minder geld over om te besteden aan ondersteuning in het reguliere onderwijs en beleidsrijke ontwikkeling.

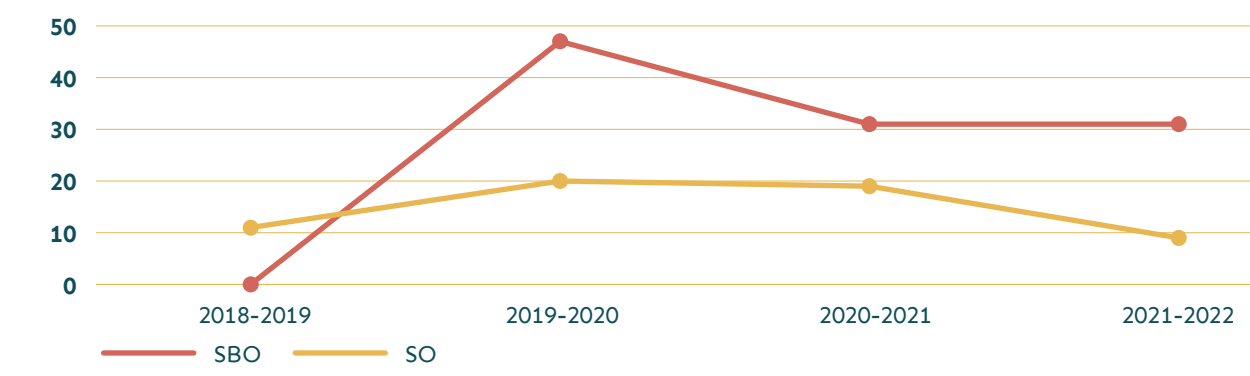
Verwijzingspercentage

Grafiek 7. Verwijzingspercentage opgesplitst in SBO en SO. (Bron: TLC jaarverslagen)

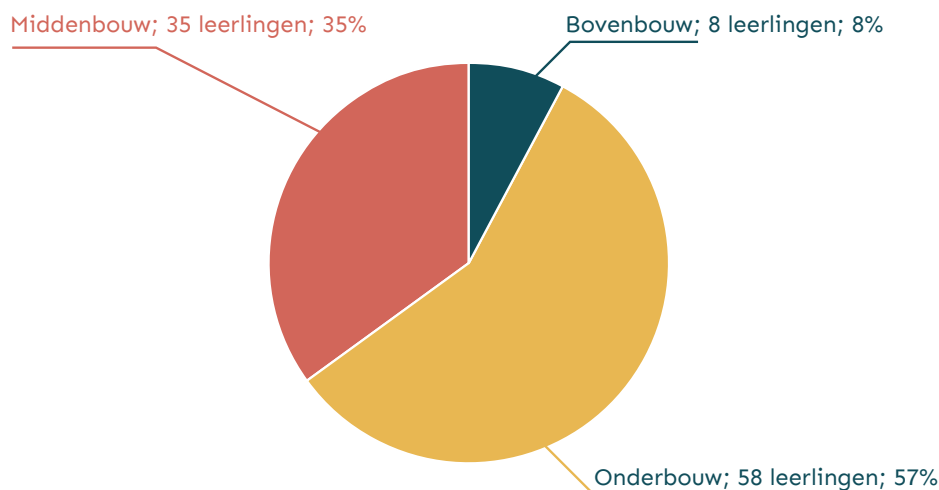
Bovenstaande grafiek laat zien dat het verwijzingspercentage aan het zakken is, zowel voor het speciaal onderwijs als het speciaal basisonderwijs. Dit is echter nog niet terug te zien in de deelnamepercentages (zie grafiek 5 en 6). Omdat de onderinstroom (zie grafiek 8) en de residentiële plaatsingen stabiel zijn of dalen, zit daarin niet een verklaring voor het hoog blijvende deelnamepercentage. De verklaring die overblijft is dat het gaat om een demografisch effect, vanwege de dalende totaalpopulatie. Verder blijven leerlingen vaak meerdere jaren in het gespecialiseerd onderwijs wat ook een vertragend effect heeft op de daling van het deelnamepercentage. De afname van het verwijzingspercentage zien we als een blijvende uitdaging.

Direct aangemeld s(B)O: onderinstroom

Grafiek 8. Instroom vanuit voorschoolse periode richting SO of SBO, de zogenaemde onderinstroom. (Bron: TLC jaarverslagen)

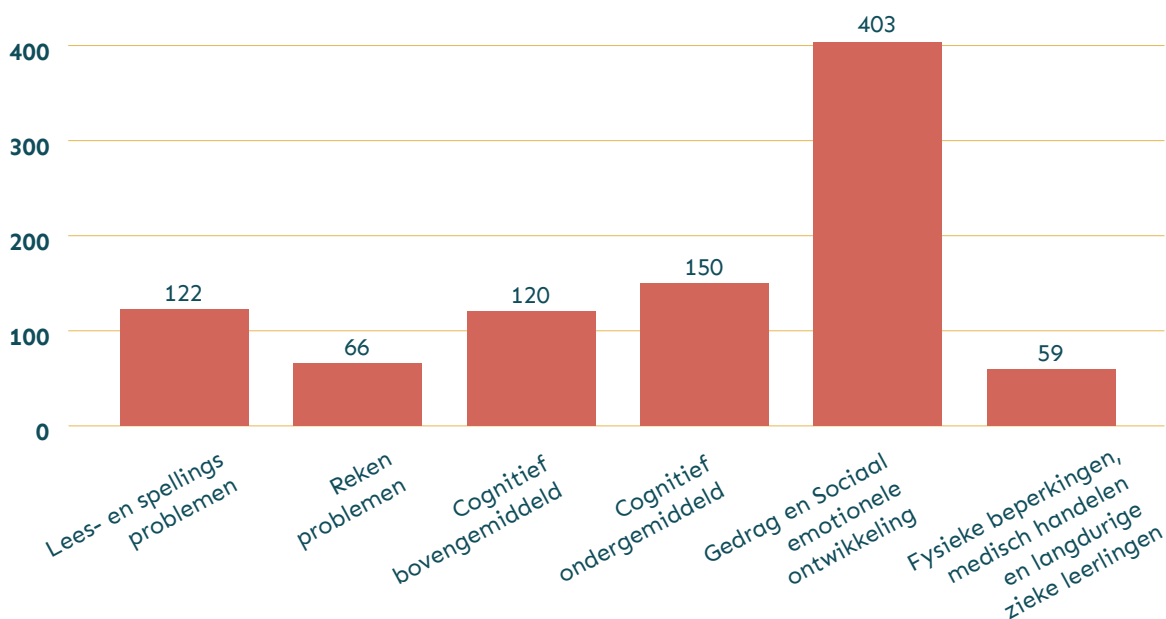
Kinderen die direct instromen vanuit de voorschoolse periode in het speciaal onderwijs of speciaal basisonderwijs tellen mee in het deelnamepercentage, maar niet in het verwijzingspercentage. Dit wordt de onderinstroom genoemd. Om de onderinstroom beter in beeld te krijgen en ook deze groep mee te nemen in de sociale inclusie, willen we in de komende periode meer gaan samenwerken met de organisaties uit het voorschoolse veld. Een goede analyse van de onderinstroom is nodig voordat we goed kunnen bepalen waarop we willen inzetten.

Grafiek 9. Verwijzingen naar bouw van de leerlingen, periode: maart 2022 t/m juli 2022
(Bron: TLC jaarverslag schooljaar 2021-2022)

Sinds het voorjaar van 2022 houdt de Toelaatbaarheidscommissie de bouw (onderbouw: groep 1 t/m 3, middenbouw: groep 4 t/m 6 en bovenbouw: groep 7 en 8) waarin de leerling zich bevindt ten tijde van de aanvraag bij. Van de 102 behandelde dossier (vanaf het voorjaar van 2022 tot einde schooljaar 2022) is de verdeling hierboven zichtbaar. Deze verdeling laat zien dat de meeste leerlingen vanuit de onderbouw worden verwezen. Er is meer zicht nodig op deze groep en de reden waarom deze leerlingen worden verwezen. Vanuit dit inzicht kunnen we een aanpak creëren zodat jonge kinderen inclusief hun schooltijd starten.

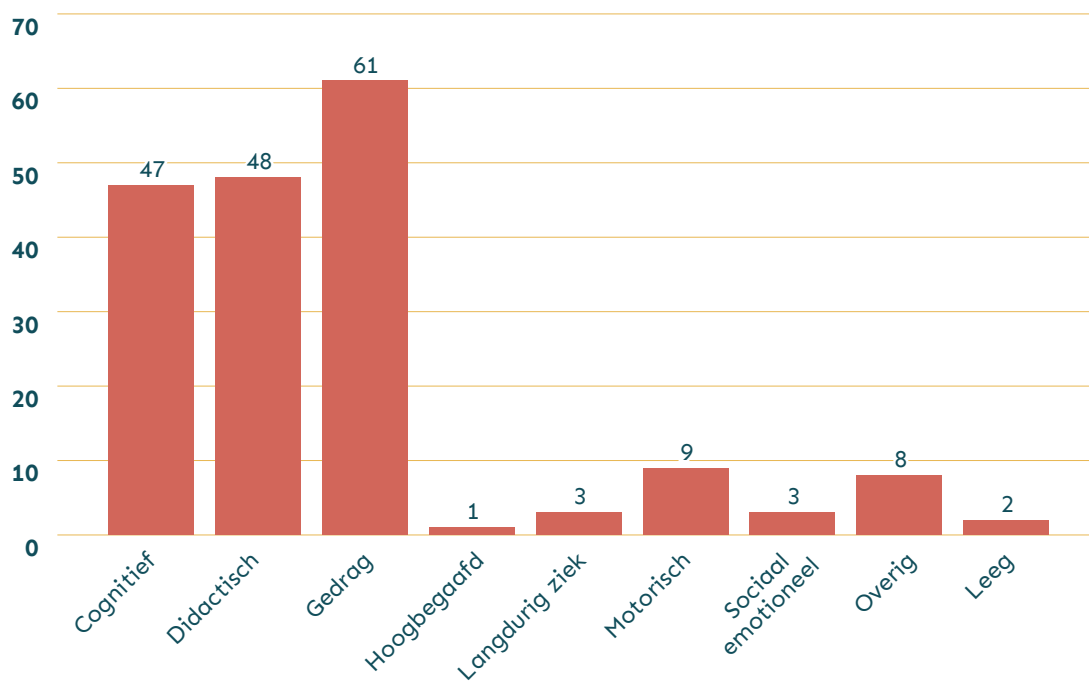
Ingezette ondersteuning

Grafiek 10. Reden van de ingezette ondersteuning (uitvraag schooljaar 2021-2022)(Bron: uitvraag doelmatige inzet middelen bij scholen)

De onderwijsondersteuning of jeugdhulp wordt veruit het vaakst ingezet voor gedrag en sociaal emotionele ontwikkeling. Dit laat zien dat scholen het een grote uitdaging vinden om hierop een antwoord te geven binnen de basisondersteuning. Dit is niet uniek voor de Duin- en Bollenstreek, maar zien we ook in landelijke data.

Reden van verwijzen

Grafiek 11. Hoofdrede voor de verwijzing naar S(B)O school (schooljaar 2021-2022) (Bron: RIS, intern informatiesysteem)

Reden van verwijzing

In bovenstaande grafiek staan de redenen van verwijzingen in het schooljaar 2021-2022. Hieruit blijkt dat vaak verwezen wordt met als hoofdrede gedrag. De grafieken 10 en 11 laten zien dat scholen het een uitdaging vinden om kinderen met gedragsproblematiek te ondersteunen, ook met extra ondersteuning.

Grafiek 11 laat zien dat er veel wordt verwezen vanwege cognitieve of didactische redenen. Ook hier ligt nog een uitdaging om het onderwijs meer inclusief te maken.

Bijlage 3.

Norm basisondersteuning

Inclusief onderwijs. Dat is het doel voor de komende jaren. Daarom is het belangrijk dat elke school de basis op orde heeft om zoveel mogelijk leerlingen goed te kunnen begeleiden binnen het reguliere onderwijs. Een sterke basisondersteuning op de scholen helpt hierbij. Basisondersteuning is het niveau van onderwijs en ondersteuning dat scholen minimaal bieden aan hun leerlingen.⁵

Belang norm basisondersteuning

Het is wettelijk verplicht dat het samenwerkingsverband een norm hanteert voor de basisondersteuning. Hierdoor is het voor ouders duidelijk wat zij van iedere school in de Duin- en Bollenstreek mogen verwachten als het gaat om het bieden van ondersteuning aan leerlingen. Het schoolbestuur is samen met de school verantwoordelijk voor de basisondersteuning. Een heldere afspraak over basisondersteuning maakt duidelijk wat scholen meer bieden bovenop de basisondersteuning. Door een duidelijke norm voor de basisondersteuning kan het niet meer voorkomen dat een school zonder goede argumentatie een leerling weigert op basis van een ondersteuningsvraag die onder de basisondersteuning valt. Daarnaast maakt een duidelijke norm helder dat een school extra of specialistische ondersteuning in kan roepen voor een leerling met onderwijsbehoeften waarin binnen de basisondersteuning niet voorzien kan worden.

Open houding

Deze norm biedt scholen de ruimte om zelf invulling te geven aan de manier waarop ze de afgesproken ondersteuning aan leerlingen bieden. Het is van belang dat er bij de scholen een open houding is en dat wordt gekeken naar mogelijkheden en kansen om een sterke basisondersteuning te bieden. De basisondersteuning op een school is niet iets vaststaand, maar vraagt voortdurende ontwikkeling. Nieuwe ondersteuningsvragen van leerlingen kunnen vragen om creatief denken om de leerling te kunnen ondersteunen binnen de school. Een collegiale leercultuur ondersteunt het denken in oplossingen. Door te kijken hoe de ondersteuning op andere scholen is ingericht, kan van elkaar worden geleerd en wordt de basisondersteuning binnen het samenwerkingsverband steeds beter. Zo kunnen zo veel mogelijk leerlingen in hun eigen leefomgeving onderwijs volgen.

Basiskwaliteit

Het fundament voor passend onderwijs is goed onderwijs. De meest fundamentele en breedst gedeelde definitie daarvan is de **basiskwaliteit** zoals vastgelegd in het onderzoekskader van de onderwijsinspectie. Hierin staan de eisen en het aanbod beschreven die behoren tot de standaard opdracht van elke school en die voor 80-90% van de leerlingen voldoende basis bieden voor een succesvolle schoolloopbaan. De basisondersteuning is gericht op de leerlingen die meer nodig hebben dan de basiskwaliteit. **We bouwen de basisondersteuning daarom bovenop de basiskwaliteit.** Dit vraagt dat de basiskwaliteit een sterk fundament biedt en alle scholen een voldoende scoren op de kwaliteitsgebieden en standaarden van de onderwijsinspectie. De basiskwaliteit is breed en omvat veel thema's waardoor het mogelijk is dat in de beschrijving van de norm voor de basisondersteuning op sommige onderdelen een gedeeltelijke overlap is met de basiskwaliteit.

⁵ Deze norm voor de basisondersteuning is geïnspireerd door de norm van swv ZOUT 2022-2026

Ondersteuningsstructuur op school

Een goede **ondersteuningsstructuur** op school zorgt ervoor dat ondersteuningsvragen van leerlingen tijdig gesignaleerd worden en dat er vanuit die signalering zo snel mogelijk passende ondersteuning wordt geboden. Dit vraagt om een **handelingsgerichte basishouding** in het team en om **educatief partnerschap** met ouders en belangrijke ketenpartners als de jeugdhulpverlening en jeugdgezondheidszorg.

Handelingsgericht werken

De school heeft de leerlingondersteuning ingericht volgens de cyclus van **handelingsgericht werken**⁶. Handelingsgericht werken is een systematische manier van werken, waarbij het onderwijsaanbod afgestemd is op de algemene en specifieke onderwijsbehoeften van de leerlingen. Bij het handelingsgericht werken is **opbrengstgericht werken** helpend. Opbrengstgericht werken is het bewust, systematisch en cyclisch werken aan het verbeteren van de resultaten.

- Leerkrachten benoemen de onderwijsbehoeften van leerlingen door onder andere observatie, gesprekken en het analyseren van toetsen.
- Leerkrachten stellen op basis van de onderwijsbehoeften van de leerlingen een **groepsplan** op. Het groepsplan is de basis voor het dagelijks handelen van de leerkracht, voor het afstemmen van de lessen op de onderwijsbehoeften van de leerlingen.
- Leerkrachten benoemen ambitieuze, concrete en reële doelen voor de lange (einde schooljaar) en de korte (tussendoelen) termijn. Deze doelen worden gecommuniceerd en geëvalueerd met leerlingen, ouders en collega's.
- Leerkrachten bespreken binnen een vaste structuur regelmatig met de intern begeleider om het groepsplan te evalueren en eventueel bij te stellen.
- De school is in staat om voor leerlingen een **individuele leerlijn** op te stellen die is afgestemd op het te verwachten uitstroomniveau van de leerling. De individuele leerlijn wordt regelmatig geëvalueerd en bijgesteld.
- De teamleden zijn open naar collega's, leerlingen en ouders over het werk dat gedaan is of wordt. Motieven en opvattingen worden daarbij inzichtelijk gemaakt.

Educatief partnerschap met ouders en leerlingen

Leerkrachten en intern begeleiders werken samen met ouders en leerlingen.

- Leerkrachten en intern begeleiders informeren ouders en zijn open en transparant over de ontwikkeling van het kind. Zij communiceren in voor ouders begrijpelijke taal.
- Ouders zijn de wettelijke vertegenwoordiger van hun kind en leerkrachten en intern begeleiders betrekken hen als ervaringsdeskundigen en partner bij de analyse van de situatie en het bedenken en uitvoeren van de aanpak.
- Ouders zijn in principe altijd aanwezig bij belangrijke besprekingen over hun kind.
- Leerkrachten werken samen met hun leerlingen. Ze betrekken hen waar mogelijk bij de analyse, formuleren samen doelen en benutten de ideeën en oplossingen van leerlingen.
- Leerlingen hebben zoveel als mogelijk een stem in (de belangrijke keuzes) van hun eigen ontwikkelproces.

⁶ Zie voor meer informatie over handelingsgericht werken de website van het samenwerkingsverband

Interne begeleiding

De school beschikt over een intern begeleider of een andere specialist om de interne begeleiding uit te voeren. Deze specialist:

- Heeft overzicht over de (ontwikkeling van de) schoolpopulatie en leerlingen.
- Vervult de regierol voor ondersteuningsprocessen in de school, wanneer er sprake is van een onderwijsondersteuningsvraag.
- Bespreekt volgens een vaste structuur regelmatig vragen betreffende het planmatig werken met leerkrachten.
- Is aanspreekpunt en coach voor leerkrachten rondom vraagstukken over leerlingondersteuning.
- Is in staat om, in samenspraak met de leerkracht en in afstemming met ouders, een ontwikkelingsperspectief (OPP) op te stellen voor leerlingen die (extra) ondersteuning nodig hebben.
- Houdt in samenwerking met de directeur van de school de professionalisering van het team op peil.
- Bewaakt samen met de schooldirecteur de kwaliteitszorg op school.

Ondersteuningsstructuur en Ondersteuningsteam

- De onderwijs- en begeleidingsstructuur is voor het team duidelijk. De school heeft heldere afspraken over wie wat doet, waarom, waar, hoe en wanneer.
- De school heeft een structurele samenwerking met zijn belangrijkste voorschoolse aanbieders.
- De school vraagt bij aanmelding altijd naar de sociale emotionele en cognitieve ontwikkeling van een leerling op de voorschoolse voorziening. Er vindt een overdracht plaats tussen voorschools en basisschool.
- De school is in staat om een **Ondersteuningsteam (OT)** te organiseren voor een leerling. Tijdens dit overleg wordt met ouders en alle noodzakelijke professionals onder regie van de school een integrale oplossing gezocht.
- De school onderhoudt regelmatige contacten met jeugdhulp, jeugdgezondheidszorg, leerplicht en huisartsen en kan ieder van hen indien nodig snel benaderen voor advies en/of deelname aan een OT.
- De school onderhoudt een intensieve en structurele samenwerkingsrelatie met de jeugdhulpverlening en zij geven gezamenlijk vorm aan **integraal arrangeren** bij ondersteuningsvragen die een combinatie van onderwijsondersteuning, jeugdhulp en zorg vragen.

Preventieve interventies en licht ondersteuningsaanbod

Licht aanbod en preventieve interventies vormen de belangrijkste basis voor passend en inclusief onderwijs in de scholen. Het zijn de zaken die een school kan organiseren als de 'reguliere' mogelijkheden (de basiskwaliteit) niet meer voldoende zijn om een leerling verder te helpen in zijn of haar ontwikkeling. Veel aanbod en interventies die in dit hoofdstuk beschreven staan liggen dan ook logisch in het verlengde van wat de inspectie in het kader van de basiskwaliteit van iedere school vraagt.

Binnen het samenwerkingsverband PO Duin- en Bollenstreek maken we afspraken over het beschikbare aanbod/ beschikbare interventies voor de volgende ondersteuningsvragen:

- I. Gedrag en sociaal emotionele ontwikkeling
- II. Lees- en spellingsproblemen
- III. Rekenproblemen
- IV. Cognitief (ver) bovengemiddeld
- V. Cognitief (ver) ondergemiddeld
- VI. Fysieke beperkingen, medisch handelen en langdurige zieke leerlingen

Voor elk van deze zes ondersteuningsvragen maken we afspraken op 6 dimensies⁷:

- Het aanbod dat een school biedt.
- De protocollen die een school heeft en gebruikt.
- De expertise die de school heeft of (extern) inroept.
- De materialen waarover een school kan beschikken.
- De fysieke ruimten/ voorzieningen die een school heeft.
- De randvoorwaarden waaronder de school deze ondersteuning kan bieden.

Meerdere ondersteuningsvragen

Soms hebben leerlingen op meerdere vlakken (basis)ondersteuning nodig, bijvoorbeeld voor zowel lees- en spellingsproblemen als rekenproblemen. Het kan zo zijn dat het bieden van verschillende typen ondersteuning te veel is voor de leerling. In dat geval kan gekozen worden om eerste te starten met het oppakken van de voorliggende hulpvraag. De school bepaalt, in samenspraak met ouders, welke ondersteuningsvraag voorliggend is, wat de leerling nodig heeft en welke ondersteuning als eerst wordt ingezet.

⁷ Bij het beschrijven van de dimensies is gebruik gemaakt van algemene begrippen. Waar protocol staat, kan ook afspraak of handelingskader worden gelezen. Waar specialist staat, kan ook deskundige of externe ondersteuner worden gelezen.

I. Gedrag en sociaal emotionele ontwikkeling

Wat valt onder de basisondersteuning?

Aanbod

- De school zet actief in op preventie van gedragsproblemen door het hanteren van heldere (gedrags)regels en voorbeeldgedrag van leerkrachten.
- De school is in staat om gewenst gedrag inzichtelijk te maken voor de leerlingen.
- De school maakt gebruik van een sociaal-emotioneel leerlingvolgsysteem om de sociaal-emotionele ontwikkeling van leerlingen (waaronder ontwikkeling in de executieve functies) te volgen.
- De school maakt gebruik van een eenduidige aanpak op het gebied van sociale veiligheid en het voorkomen en verhelpen van gedragsproblemen.
- De school kan problemen in de groepsdynamiek signaleren, herkennen en aanpakken en indien er onduidelijkheden blijven kan ze externe hulp inschakelen (bv. onderwijsondersteuning, jeugdhulp, samenwerkingsverband).
- De school is in staat om leerlingen te begeleiden met lichte ondersteuningsbehoeften op het gebied van zowel internaliserend- als externaliserend gedrag.
- De school kan bij een leerling met gedragsproblematiek onderzoeken waar het gedrag vandaan komt en indien er onduidelijkheden blijven kan ze externe hulp inschakelen (bv. onderwijsondersteuning, jeugdhulp, samenwerkingsverband).
- De school heeft (proces)afspraken met de jeugdhulpverlening en jeugdgezondheidszorg over doorverwijzing naar relevant aanbod en trainingen (bv. weerbaarheid, faalangst).
- Leerkrachten zijn in staat om de oefening van executieve functies een plek te geven in het reguliere onderwijsprogramma, uitgaande van verschillen tussen leerlingen, individuele ontwikkeling en gericht op talentontwikkeling.
- De school is in staat om ondersteuning en begeleiding te bieden bij het trainen van executieve functies, die nodig zijn om in de betreffende schoolse context te functioneren.

Protocol

Alle scholen beschikken over en zijn bekend met de inhoud van de volgende protocollen:

- Anti-pestten (sociale veiligheid)
- Escalatieladder
- Meldcode kindermishandeling8
- Jeugdmatch

Expertise

- Leerkrachten kunnen bedreigingen voor de sociaal-emotionele ontwikkeling signaleren.
- Leerkrachten zijn in staat om gedragingen te benoemen, (zowel internaliserend als externaliserend) die de ononderbroken ontwikkeling van de leerling in de weg staat.
- Leerkrachten zijn bekend met de verschillende executieve functies, weten hoe deze het leerproces kunnen beïnvloeden en zijn in staat om een achterlopende ontwikkeling van executieve functies te herkennen.
- De school kan een beroep doen op een gedragsspecialist die leerkrachten kan adviseren over ondersteuningsbehoeften op het gebied van gedrag, sociaal-emotionele ontwikkeling en

de ontwikkeling van executieve functies. De school heeft deze expertise in principe zelf in huis en weet anders waar dit (direct) gehaald kan worden.

Materialen

- De school maakt gebruik van een preventief gedragsprogramma.

Fysieke ruimte

- De school kan (in de school of erbuiten) beschikken over een plek waar leerlingen prikkelarm kunnen werken, een time-out kunnen krijgen of waar door externe professionals met een leerling gewerkt kan worden.

Randvoorwaarden

- De school is in staat ouders door te wijzen naar de juiste partijen voor diagnose en behandeling. Ouders hebben de regie over de keuzes die zij hierin voor hun kind maken. De school voorziet hen van de daarvoor benodigde kennis.

II. Lees- en spellingsproblemen

Wat valt onder de basisondersteuning?

Aanbod

- De school is in staat om leerlingen te ondersteunen met ondersteuningsbehoeften op het gebied van lezen, spelling en dyslexie op zorgniveau 1 (goed lees- en spellingsonderwijs in de klas), zorgniveau 2 (extra begeleiding in de klas) en zorgniveau 3 (specifieke leerlinggericht interventie) volgens één van de Protocollen Leesproblemen en Dyslexie.
- De school is in staat om een leerlingdossier op te bouwen dat bruikbaar is als onderbouwing voor diagnostiek en behandeling van Ernstige Dyslexie (ED).

Protocol

- De school beschikt over de Protocollen Leesproblemen en Dyslexie, teamleden kennen de inhoud en kunnen de protocollen toepassen in de eigen onderwijspraktijk.

Expertise

- Leerkrachten zijn in staat om lees- en spellingsproblemen, welke kenmerkend zijn voor dyslexie, te signaleren. De school is in staat om tijdig en adequaat (met hulp van collega's of externe professionals) op deze signalen te reageren.
- De school kan een beroep doen op een taal/lees- of dyslexiespecialist (bv. een intern begeleider met deze specialisatie, remedial teacher of een externe specialist), die leerkrachten kan adviseren over ondersteuningsbehoeften op het gebied van lezen, spelling en dyslexie.

Materialen

- De school is in staat om bestaand lesmateriaal aan te passen (bv. vergroten van letters of contrast, aangepaste leer- en werkboeken).
- De school is in staat om aanpassingen in het onderwijs- of toetsprogramma te doen (bv. langer de tijd bij een toets).
- De school is in staat om basale hulpmiddelen in te zetten (bv. leeslineaal, dyslexie compenserende software, daisy speler).
- De school beschikt over (een) remediërende aanpak voor lezen en spelling.

Fysieke ruimte

- De school kan (in de school of erbuiten) beschikken over een aparte ruimte voor begeleiding van individuele of kleine groepen leerlingen.

Randvoorwaarden

- -

III. Rekenproblemen

Wat valt onder de basisondersteuning?

Aanbod

- De school is in staat om leerlingen met ondersteuningsbehoeften op het gebied van rekenen, wiskunde en dyscalculie passende ondersteuning en begeleiding te bieden in fase groen (goed gedifferentieerd rekenonderwijs in de klas), fase geel (begeleiding van leerlingen met geringe rekenkundige problematiek op specifieke deelgebieden) en fase oranje (begeleiding ernstige rekenwiskundige problematiek) volgens het Protocol Ernstige Reken-Wiskundeproblemen en Dyscalculie (ERWD).

Protocol

- De school beschikt over het Protocol Ernstige Reken-Wiskundeproblemen en Dyscalculie, teamleden kennen de inhoud en kunnen het protocol toepassen in de eigen onderwijspraktijk.

Expertise

- Leerkrachten zijn in staat om (ernstige) rekenwiskunde-problemen, welke mogelijk kenmerkend kunnen zijn voor dyscalculie, te signaleren. De school is in staat om tijdig en adequaat (met hulp van collega's of externe professionals) op deze signalen te reageren.
- De school kan een beroep doen op een rekenspecialist (bv. een intern begeleider met deze specialisatie, remedial teacher of een externe specialist), die leerkrachten kan adviseren over ondersteuningsbehoeften op het gebied van rekenen, wiskunde en dyscalculie.

Materialen

- De school is in staat om bestaand lesmateriaal aan te passen.
- De school is in staat om aanpassingen in het onderwijs- of toetsprogramma te doen (bv. langer de tijd bij een toets, extra beurten in de klas, kladpapier of rekenmachine gebruiken).
- De school is in staat om basale hulpmiddelen in te zetten (bv. passend modelmateriaal, telraam).

Fysieke ruimte

- De school kan (in de school of erbuiten) beschikken over een aparte ruimte voor begeleiding van individuele of kleine groepen leerlingen.

Randvoorwaarden

- De school is in staat ouders te verwijzen naar de juiste partijen voor een diagnose (erwd-indicatie) tot en met groep 5 of dyscalculieverklaring vanaf groep 6) en behandeling (ondersteuning fase rood).

IV. Cognitief (ver) bovengemiddeld

Wat valt onder de basisondersteuning?

Aanbod

- De school (niveau 1) is in staat om op de lesstof te differentiëren door deze te compenseren en/of op inhouds- en vaardigheden te verrijken, passend bij het ontwikkelingsniveau, ontwikkelingssnelheid en de identiteit van de leerling.
- In elke bouw is er een bewuste aanpak voor de differentiatie in dagrooster, lesdoel, dagtaak, weektaak en instructie.
- De school is in staat om begeleiding te bieden in metacognitieve vaardigheden (executieve functies, studie- en planvaardigheden, leren leren) en in sociaal-emotionele ontwikkeling.
- De school is in staat om op regelmatige basis, al dan niet in samenwerking met andere scholen binnen de dorpskern, contactmomenten en samenwerkmomenten voor hoogbegaafde leerlingen (niveau 2) te realiseren.

Protocol

- De school heeft beleid voor (hoog)begaafden: de doelgroep is gedefinieerd, afspraken over signalering en begeleiding zijn vastgelegd, afspraken over eigenaarschap en communicatie zijn beschreven.

Expertise

- Leerkrachten zijn in staat om signalen van verschillende vormen van (hoog)begaafdheid en onderpresteren vroegtijdig te signaleren. De school is in staat om tijdig en adequaat (met hulp van collega's of externe professionals) op deze signalen te reageren.
- De school is in staat om goed in te kunnen schatten en te onderbouwen of versnellen (een klas overslaan) past bij de sociaal-emotionele ontwikkeling van de leerling.
- De school kan een beroep doen op een specialist meer- en hoogbegaafdheid.

Materialen

- De school beschikt over lesmateriaal dat aansluit bij differentiatie in de lesstof.

Fysieke ruimte

- De school kan (in de school of erbuiten) beschikken over een aparte ruimte voor begeleiding van individuele of kleine groepen leerlingen.

Randvoorwaarden

- Kinderen met een eigen leerlijn hebben een ononderbroken ontwikkeling. Zodra hier niet (meer) aan wordt voldaan, vraagt dit om evaluatie en extra ondersteuning.

V. Cognitief (ver) beneden gemiddeld

Wat valt onder de basisondersteuning?

Aanbod

- De school is in staat om het niveau en verwerking (instructie, feedback, oefeningen) van de lesstof te differentiëren, passend bij het ontwikkelingsniveau, ontwikkelingssnelheid en de identiteit van de leerling.
- Leerkrachten zijn in staat om, samen met de intern begeleider, voor een leerling een eigen leerlijn op te stellen.
- De school kan ondersteuning inzetten bij leerachterstanden.

Protocol

- De school volgt en evalueert systematisch de leerlingontwikkeling met het leerlingvolgsysteem.

Expertise

- Leerkrachten zijn in staat om signalen van een beneden gemiddelde intelligentie of een lichte verstandelijke beperking (IQ tussen ca. 50 en 70 + achterstand in adaptief functioneren) vroegtijdig te signaleren. School is in staat om tijdig en adequaat (met hulp van collega's of externe professionals) op deze signalen te reageren.
- Leerkrachten zijn in staat om opvallende (discrepanties tussen) sterktes en zwaktes in verschillende taken te herkennen.

Materialen

- De school beschikt over lesmateriaal dat aansluit bij differentiatie in de lesstof.
- De school beschikt over remediërende methoden.

Fysieke ruimte

- De school kan (in de school of erbuiten) beschikken over een aparte ruimte voor begeleiding van individuele of kleine groepen leerlingen.

Randvoorwaarden

- Kinderen met een eigen leerlijn hebben een ononderbroken ontwikkeling. Zodra hier niet aan wordt voldaan, vraagt dit evaluatie en inschakeling van extra ondersteuning.

VI. Fysieke beperkingen, medisch handelen en begeleiding van langdurig zieke kinderen

Wat valt onder de basisondersteuning?

Aanbod

- De school is in staat om te organiseren dat, met toestemming van ouders, de volgende medische handelingen die niet vragen om een BIG-registratie uitgevoerd kunnen worden: toedienen van orale medicatie (waaronder 'puffen'), geven van sondevoeding, toedienen van diabetesmedicatie en controle van glucosewaarden.
- De school is in staat om afspraken met ouders omtrent en expliciete toestemming van ouders voor uitvoering van medische handelingen of het toedienen van medicijnen vast te leggen in een overeenkomst of verklaring.
- De school is in staat om een langdurig zieke leerling op een alternatieve wijze te betrekken bij de dagelijkse didactische, pedagogische en sociale onderwijspraktijk (bv. met Klasgenoot/ KlasContact).
- Uitgangspunt is dat er voor de leerling ondanks de ziekte sprake blijft van een doorgaande (leer)lijn op sociaal en onderwijskundig gebied.

Protocol

- De school is bekend met het stroomschema zorg op school en kan dit toepassen bij het organiseren van passende ondersteuning voor leerlingen.
- De school beschikt over een protocol medisch handelen en medicijnverstrekking waarvan alle teamleden de inhoud kennen. Hierin staat tenminste opgenomen wat het beleid/ protocol van de school is:
 1. Als een leerling ziek wordt op school.
 2. Met betrekking tot het bewaren en toedienen van medicijnen.
 3. Met betrekking tot het uitvoeren van medische handelingen (niet-BIG en BIG).

Expertise

- De school kan gebruik maken van het netwerk Ziezon en kan in het geval van een chronisch zieke leerling of een leerling die in het ziekenhuis is opgenomen een consultant OZL inzetten voor advies over aanpassingen van het onderwijs op de situatie.

Materialen

- -

Fysieke ruimte

- De school beschikt over een afgesloten plek voor het bewaren van medicijnen en heeft afspraken gemaakt over het beheer hiervan.
- De school kan (in de school of erbuiten) beschikken over een aparte ruimte waar ruimte voor behandelingen (bv. logopedie) en medische handelingen (door eigen personeel of externen kunnen worden uitgevoerd).

- De school is toegankelijk voor leerlingen met lichamelijke of motorische beperking, waaronder tenminste wordt verstaan: rolstoeltoegankelijkheid van het gebouw, aanwezigheid van een (trap)lift en de aanwezigheid van aangepast sanitair.⁹

Randvoorwaarden

- Leerkrachten kunnen (onder arbeidsrecht) nooit verplicht worden tot het uitvoeren van een medische handeling, ook al is het een afspraak binnen de basisondersteuning. Voor de bovenstaande afspraken met betrekking tot medische handelingen geldt dus altijd: ja, tenzij.

⁹ De enige uitzondering op deze verplichting betreft situaties waarin het **bestaande** schoolgebouw dusdanige beperkingen kent in ruimte of constructie dat deze functionaliteiten simpelweg niet (veilig) te realiseren zijn.

Monitoring en ontwikkeling

Basisondersteuning moet door alle scholen binnen het samenwerkingsverband geboden kunnen worden. Het is belangrijk dat scholen en besturen er van elkaar op aan kunnen dat dit ook daadwerkelijk het geval is. Ook is het belangrijk om in beeld te krijgen waar het realiseren van basisondersteuning goed gaat en waar het beter kan, zodat er actief geholpen kan worden door de schoolbesturen of het samenwerkingsverband. Zo blijven we ons ontwikkelen in het belang van de leerling. Om dat in- en overzicht te garanderen maken we een aantal afspraken over het monitoren van de (ontwikkeling van de) basisondersteuning.

- In overleg en op initiatief van het samenwerkingsverband vindt evaluatie van de basisondersteuning plaats. Jaarlijks verantwoorden scholen zich over de inzet van de middelen voor de basisondersteuning. Het samenwerkingsverband zet evaluaties in voor de doelmatigheid van de besteding van de middelen. Collegiale consultatie kan hier onderdeel van uitmaken.
- Ondersteuningsvragen die onder de basiskwaliteit of basisondersteuning vallen, vormen in principe geen basis voor het inzetten van extra ondersteuning op school, het gebruik maken van een arrangement of het verwijzen van een leerling naar het speciaal (basis)onderwijs. Binnen het samenwerkingsverband spreken we af dat bij inzet van extra ondersteuning (OPP en het aanvragen van arrangementen of toelaatbaarheidsverklaringen daarom expliciet uit het leerlingdossier blijkt dat de (relevante elementen uit de) basisondersteuning op de school zijn ingezet en dat deze kwalitatief op orde zijn. Dit is waardevol voor de inhoudelijke verantwoording van ondersteuningsmiddelen en kan een belangrijke rol spelen in het bestuurlijk gesprek over het naleven van de afspraak.

Bijlage 4.

Extra ondersteuning

Als er voor scholen (dreigende) handelingsverlegendheid met een leerling speelt, hebben scholen de mogelijkheid om via het samenwerkingsverband extra ondersteuning aan te vragen. Extra ondersteuning is alle ondersteuning die in een reguliere basisschoolklas gegeven wordt. De intern begeleider van de school heeft de regie voor de inzet van extra ondersteuning. De intern begeleider besluit in overleg met de leerkracht, de ouders en de leerling waar behoefte ligt en welke ondersteuning er ingeschakeld wordt.

Onderwijsondersteuners

De onderwijsondersteuners vallen onder de extra ondersteuning. Voor de aanvraag van een onderwijsondersteuner hoeft geen ontwikkelperspectief (OPP) worden opgesteld. Dit om bureau-cratische last bij scholen te verkleinen en de aanvraag voor inzet van een onderwijsondersteuner zo laagdrempelig mogelijk te maken. De ondersteuning van de onderwijsondersteuner kan gericht zijn op:

- **Preventie:** Hierbij kan gedacht worden aan een spreekuur of kenniscafé waarbij de leerkracht en/of intern begeleider vragen rondom leerlingen, groepjes leerlingen of groepen anoniem in kunnen brengen. De onderwijsondersteuner kan hiermee in een vroeg stadium meedenken met de school.
- **Leerkrachtbegeleiding:** De onderwijsondersteuner begeleidt leerkrachten van leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften. De ondersteuningsbehoeften van de leerling worden samen met de leerkracht in kaart gebracht waarna het onderwijsaanbod aan de ondersteuningsbehoeften van de leerling aangepast kan worden. De begeleiding is in principe met name gericht op de leerkracht, maar kan ook gericht zijn op de leerling of (een deel van) de groep.
- **Schoolontwikkeling:** Intern begeleiders of directeurs kunnen de onderwijsondersteuner consulteren op het gebied van schoolbrede thema's. Hierbij kan gedacht worden aan pedagogische, didactische en organisatorische thema's waaronder leerlijnen, groepsvorming, klassenmanagement en instructie.

Binnen bovenstaand kader is **leerlingbegeleider** en **groepsbegeleiding** door de onderwijsondersteuner mogelijk. Scholen vragen via een formulier op de website van het samenwerkingsverband een onderwijsondersteuner aan. Er zijn vaste onderwijsondersteuners per dorpskern.

Routebegeleiders en onderwijsspecialisten

De intern begeleider benadert in principe eerst de onderwijsondersteuner. De onderwijsondersteuner kan de school adviseren om een onderwijsspecialist in te schakelen. De intern begeleider kan ook zelf besluiten om een onderwijsspecialist in te schakelen voor een routevraag. Op basis van de routevraag neemt een routebegeleider of onderwijsspecialist deze in behandeling.

De **routebegeleider** ondersteunt bij:

- onduidelijkheden op de route naar de juiste ondersteuning;
- vragen van school over te betrekken partijen;
- advies over onderwijs-zorgarrangementen;

- kinderen die niet volledig naar school gaan;
- zorgplicht;
- leerrecht.

Bij behandeling door een **onderwijsspecialist** kan gedacht worden aan casuïstiek waarbij:

- de expertise van een onderwijsspecialist gewenst is;
- een onafhankelijk advies gewenst is;
- de intern begeleider en onderwijsondersteuner een traject verwachten waarbij mogelijk andere interventies aan de orde zijn, dan inzet onderwijsondersteuning. De onderwijsspecialist geeft dan advies over de diverse mogelijkheden.

Arrangementen

Scholen kunnen op advies van een onderwijsspecialist in specifieke situaties voor een leerling een tijdelijk arrangement aanvragen. Bij de aanvraag van een arrangement moet een OPP door de school zijn opgesteld. Door middel van het arrangement wordt tegemoetgekomen aan de onderwijsbehoeften van een leerling.

Arrangementen dragen bij aan inclusief onderwijs. Er zijn arrangementen om:

- Het mogelijk te maken voor een reguliere basisschool om te voldoen aan de onderwijsbehoeften van een leerling, zodat de leerling op de huidige school kan blijven.
- Een leerling te ondersteunen voor wie het nog niet mogelijk is om onderwijs te volgen in een schoolsetting, en waarbij de verwachting is dat de leerling in de toekomst wel kan.
- Een overstap van een leerling van een school binnen het gespecialiseerd onderwijs naar een reguliere basisschool te ondersteunen.

Er zijn ook arrangementen voor leerlingen waarvoor gespecialiseerd onderwijs (mogelijk) de best passende plek is. Deze arrangementen zijn er om:

- Een leerling te observeren als nog niet duidelijk is wat een passende onderwijsplek of onderwijsvorm voor de leerling is.
- De tijd te overbruggen als er nog geen plek is op de nieuwe school van de leerling en de reguliere basisschool in deze overbruggingsperiode te ondersteunen.

Elk jaar evalueren we de arrangementen en passen we het aanbod arrangementen dat het samenwerkingsverband heeft aan op de weg naar inclusief onderwijs.

Bijlage 5.

Specialistische ondersteuning en dekkend netwerk

Specialistische ondersteuning is ondersteuning op een school voor gespecialiseerd onderwijs, in een speciale klas binnen een reguliere school of via een specifieke voorziening. Specialistische ondersteuning is er voor leerlingen die niet voldoende ondersteund kunnen worden met basis- en extra ondersteuning.

Gespecialiseerd onderwijs

Binnen het gespecialiseerd onderwijs is plek voor leerlingen die specialistische ondersteuning nodig hebben. Onder het gespecialiseerd onderwijs valt speciaal basisonderwijs (SBO) en speciaal onderwijs (SO). Richting inclusiever onderwijs is het doel dat zo min mogelijk kinderen hun hele schoolloopbaan fulltime in het gespecialiseerd onderwijs zitten. Er zal dus worden gewerkt aan meer tijdelijk en deeltijd gespecialiseerd onderwijs, waarbij de leerling uiteindelijk weer terug kan naar regulier onderwijs en altijd blijft horen bij een thuisnabije reguliere basisschool. Voor plaatsing in het gespecialiseerd onderwijs is een toelaatbaarheidsverklaring (TLV) nodig.

Als leerlingen na de overstap naar het SBO of SO tijdelijk intensievere ondersteuning nodig hebben, kan een aanvullende bekostiging worden gegeven. De aanvullende bekostiging wordt voor een bepaalde periode toegekend.

Speciale klas in een reguliere basisschool

Verschillende dorpskernen in de Duin- en Bollenstreek hebben geen school voor gespecialiseerd onderwijs. De kinderen die specialistische ondersteuning nodig hebben moeten hiervoor hun dorp verlaten. In het kader van inclusief onderwijs hebben we als doel om binnen elk van deze kernen een speciale klas in een reguliere basisschool te hebben, waardoor meer kinderen thuisnabij onderwijs kunnen krijgen. In deze klassen kunnen kinderen dan specialistische ondersteuning krijgen. Het doel van de speciale klas is dat kinderen uiteindelijk weer overstappen naar het reguliere aanbod.

Specifieke voorzieningen

Sommige kinderen hebben erg specifieke ondersteuningsbehoeften, waardoor ze noch binnen het reguliere onderwijs noch in een klas binnen het speciaal onderwijs gedijen. Voor deze leerlingen zijn er specifieke voorzieningen.

Onderwijs en zorg

Soms hebben kinderen naast onderwijs ook een zorgbehoefte. Uitgaande van de onderwijs- en begeleidingsbehoeften van het kind zijn er verschillende mogelijkheden voor het combineren van onderwijs en zorg. Als de nadruk ligt op onderwijs noemen we dat een onderwijs-zorgarrangement (OZA) en als de nadruk zorg is een zorg-onderwijsarrangement (ZOA). In overleg met ouders, school en andere betrokkenen wordt gezocht naar de best passende voorziening.

In de meeste gevallen wordt het onderwijs ondersteund vanuit de zorg vanwege bijzonderheden op het gebied van sociaal-emotionele ontwikkeling en het gedrag van het kind. In die gevallen wordt de zorg aangeboden binnen een schoolsetting. Als duidelijk is dat een kind een aangepaste onderwijssetting nodig heeft, die niet te realiseren is binnen het reguliere basisonderwijs, kan er doorverwezen worden richting gespecialiseerd onderwijs.

Bij sommige kinderen ligt de nadruk (vooralsnog) op behoeften op het gebied van de zorg en de ontwikkeling van schoolse vaardigheden om van daaruit richting een onderwijssetting door te kunnen stromen. Wanneer de zorg voorliggend is op het onderwijs, wordt de toeleiding en verwijzing naar een zorg-onderwijscombinatie (ZOA) verzorgd vanuit het jeugd- en gezinsteam, de jeugdarts of de GGZ. Hiervoor is geen toelaatbaarheidsverklaring van het samenwerkingsverband nodig. Dit geldt bijvoorbeeld voor de 3-6 groepen van Cardea, OZC Orion en ESB van Curium.

Binnen de regio zijn er de volgende specifieke voorzieningen in de regio met een combinatie van onderwijs en zorg:

- **Kansklas:** Met de kansklas werkt De Leidse Buitenschool samen met Cardea voor kinderen met een complexe ondersteuningsbehoefte. De kinderen van de kansklas hebben zodanig moeite met het reguleren van hun emoties en gedrag, dat functioneren in een leergroep niet mogelijk is. Zij hebben zorg nodig om tot onderwijs te komen.
- **Kleen4Care:** Onderwijs bij Kleen4Care in Voorhout is bedoeld voor kinderen die niet in een groepssetting op school onderwijs kunnen volgen. Hier werkt Kleen4Care samen met de Leo Kannerschool om een combinatie van zorg en onderwijs te creëren. Hierbij wordt regelmatig geëvalueerd of een kind klaar is om door te stromen naar een groepssetting binnen een school.
- **Groep Mint:** Groep Mint is een onderwijs-zorggroep bij de Duinpieper, voor leerlingen die nog niet toe zijn aan onderwijs in een groepssetting. Het streven is dat deze leerlingen doorstromen naar een onderwijs binnen een groepssetting.
- **Groep Groen:** Groep Groen is een groep op de Duinpieper voor kinderen met een intensieve ondersteuningsbehoefte gericht op zorg (leerlingen met een complexe beperking). Binnen deze groep is meer (individuele) ondersteuning beschikbaar.
- **De 3-6-groepen van Cardea:** In Lisse en Katwijk wordt dagbehandeling met onderwijs voor kinderen tussen de 3 en 6 jaar gegeven in de 3-6-groepen van Cardea. Deze groepen zijn er voor kinderen waarbij sprake is van meerdere ondersteuningsvragen, zoals: gedragsproblemen, sociaal-emotionele kwetsbaarheid en bijzonderheden in de ontwikkeling. Hierdoor loopt het kind vast in het onderwijs.
- **School zonder Muren:** Bij de School zonder Muren van de Leo Kanner Onderwijsgroep gaat het onderwijs naar de leerling toe, bijvoorbeeld thuis of bij de dagbesteding. School zonder Muren biedt onderwijs voor leerlingen die thuiszitten of dreigen uit te vallen binnen onderwijs in een groepssetting. De ondersteuningsbehoefte van deze kinderen omvat vaak zowel onderwijs als zorg.
- **Leerkracht op de fiets:** Kinderen die op de wachtlijst staan voor behandeling bij Curium-LUMC en niet meer naar school gaan, worden in het project Leerkracht op de fiets thuis opgezocht om het schoolwerk te onderhouden. Vanuit Curium bezoekt de therapeut de leerling.

Vanwege de soms zeer specifieke ondersteuningsbehoefte en de specialistische ondersteuning die daarbij noodzakelijk is, zijn niet alle voorkomende vragen binnen de regio Duin- en Bollenstreek te faciliteren. Zo worden de volgende voorzieningen aangeboden door het bij het samenwerkingsverband aangesloten bestuur PROO Leiden buiten de regio Duin- en Bollenstreek:

- **De Sloep:** De Sloep is een zeer specialistische groep van PI-school de Brug in Leiden in nauwe samenwerking met Prodeba. De Sloep is voor kinderen die dreigen om thuis te komen zitten of geen vorm van onderwijs meer volgen. De kinderen hebben zeer intensieve begeleiding nodig om ze te ondersteunen in schoolse en didactische vaardigheden.
- **OZC Orion:** Orion is een samenwerking van PROO Leiden en Cardea en biedt een combinatie aan zorg en onderwijs voor kinderen die binnen een groepsetting niet goed functioneren.
- **ESB van Curium:** Kinderen die hier behandeld worden zijn in ernstige mate vastgelopen in het onderwijs, vaak door een combinatie van: complexe kindpsychiatrische problematiek, ernstige leerproblemen en ernstige gedragsproblematiek.

Hoogbegaafdheid

Voor kinderen met complexe ondersteuningsvragen op het gebied van ondersteuningsvragen zijn er ook specifieke voorzieningen. Er is een geïntegreerde voltijd hoogbegaafdheidsvoorziening bij De Noordwijkse School.

Verder werken wij samen met de samenwerkingsverbanden primair onderwijs Rijnstreek en Leiden voor de voorziening 'Over de grenzen' voor hoogbegaafde kinderen met daarnaast nog andere ondersteuningsbehoeften.

Ons aanbod voor begaafde leerlingen is te vinden in bijlage 9.

Dekkend netwerk

Ons dekkend netwerk bestaat uit de basisondersteuning, de extra ondersteuning en de specialistische ondersteuning (zoals beschreven in bijlage 3,4 en 5). Een sterke basisondersteuning op onze reguliere basisscholen zorgt ervoor dat de meeste kinderen een succesvolle schoolloopbaan kunnen doorlopen. De basiskwaliteit vanuit de onderwijsinspectie en de basisondersteuning zijn daarmee het fundament van onze ondersteuningsstructuur. Als de basisondersteuning niet voldoende is voor de ondersteuningsbehoefte van het kind, kan extra ondersteuning worden ingezet. Extra ondersteuning wordt geboden binnen een reguliere schoolsetting. Daarnaast zijn er kinderen die voor passend onderwijs nog meer ondersteuning nodig hebben dan met de basis- en extra ondersteuning geboden kan worden. Deze kinderen kunnen (tijdelijke en gedeeltelijk) gebruik maken van specialistische ondersteuning.

Het samenwerkingsverband werkt altijd aan de verbetering van het dekkend netwerk, vanuit een inclusieve gedachte. Waarbij voor zoveel mogelijk kinderen onderwijs thuisnabij beschikbaar is. In de reisbewegingen zien dat er nog relatief veel kinderen de regio moeten verlaten voor passend onderwijs (zie bijlage 1). Daarom hebben we als doel gesteld dat er meer speciale klassen bij reguliere scholen in de Duin- en Bollenstreek worden gestart. Om leerlingen thuisnabij passend onderwijs aan te kunnen bieden.

Verder is er meer aandacht voor de leerrecht doelgroep, kinderen in dagbesteding met een behoefte aan onderwijs. Voor deze doelgroep gaan we zorg-onderwijsarrangementen ontwikkelen. Dit is nu in ontwikkeling voor de kinderen bij de dagbesteding De Zeester in Noordwijk.

Voor het dekkend netwerk wordt samengewerkt met de omringende samenwerkingsverbanden. Specifieke ondersteuningsbehoeften kunnen vanwege de kleine schaal niet altijd worden aangeboden

binnen de Duin- en Bollenstreek. Om deze voorzieningen toch aan te bieden wordt er actief samengewerkt binnen de regio Holland Rijnland.

Cluster 1 en 2

Kinderen met een visuele beperking (cluster 1) en dove of slechthorende leerlingen en leerlingen met een taalontwikkelstoornis (cluster 2) vallen wettelijk buiten het samenwerkingsverband. Voor cluster 1 onderwijs en ondersteuning zijn er twee organisaties: Bartiméus en Koninklijke Visio. Voor cluster 2 zijn er de organisaties: Kentalis, Auris en VierTaal.

Om ook deze leerlingen zoveel mogelijk inclusief onderwijs mogelijk te maken we nieuwe samenwerkingsafspraken met de organisaties van cluster 1 en 2.

Bijlage 6.

Ondersteuningsroute

Voor kinderen die extra ondersteuning nodig hebben start de ondersteuningsroute. De route maakt duidelijk welke stappen er gezet worden om kinderen goed te kunnen ondersteunen en welke professionals betrokken kunnen worden. De route is cyclisch, aangezien we altijd blijven evalueren en aanpassen om de beste ondersteuning te bieden. De basis van de hele route is handelingsgericht arrangeren. Waarbij met de ouders naar mogelijkheden wordt gekeken in het belang van het kind. Niet altijd is het nodig dat alle stappen van de route worden gezet. Soms kan de route eerder ophouden, omdat het kind passende ondersteuning krijgt en er niet verder opgeschaald hoeft te worden.

De volgende stappen zijn onderscheiden binnen de route:

Stap 1. Handelingsgericht werken in school

Het fundament van de ondersteuningsstructuur is de basisondersteuning. Binnen de basisondersteuning is handelingsgericht werken essentieel. De school heeft de leerlingondersteuning ingericht volgens de cyclus van handelingsgericht werken, van waarnemen, begrijpen, plannen en realiseren.

Stap 2. Inzet externen

Als de school het zelfstandig niet voldoende in de ondersteuningsbehoeften van het kind kan voorzien kunnen externe partijen worden ingezet om school hierbij te helpen. De school moet hiervoor goed in kaart brengen welke ondersteuning nodig is. Ouders worden ook meegenomen in het proces om externen in te schakelen en geven hiervoor toestemming.

Inzet onderwijsondersteuning Er kan een onderwijsondersteuner worden ingezet om het kind, de leerkracht of de school te ondersteunen en om mee te denken voor passende oplossingen. Een Onderwijsondersteuner kan ook helpen om de ondersteuningsbehoeften van een kind goed in kaart te brengen.

Inzet wijkteams/jeugdhulp Als er ondersteuning nodig is voor de opvoedsituatie kan het wijkteam of jeugdhulp worden ingeschakeld.

Routevraag aan het samenwerkingsverband Het samenwerkingsverband kan meedenken over welke expertise benodigd is. Hiervoor kan een routevraag worden ingediend op de website van het samenwerkingsverband.

Inzet onderwijspecialist De onderwijspecialist kan helpen bij het vinden van de meest kansrijke aanpak. Als er specialistische ondersteuning nodig is, is de school verplicht een onderwijspecialist in te schakelen.

Stap 3. Handelen

Als het duidelijk is wat de ondersteuningsbehoeften van het kind zijn en goed is nagedacht over de best passende aanpak kan de school, eventueel met externe hulp, het plan van aanpak gaan uitvoeren.

Stap 4. Evalueren

De cyclus eindigt altijd met evalueren. Bij deze stap wordt gekeken of de doelen zijn behaald en of de mate van ondersteuning nog aansluit bij de behoefte van het kind. Zo nodig kan het proces worden aangepast.

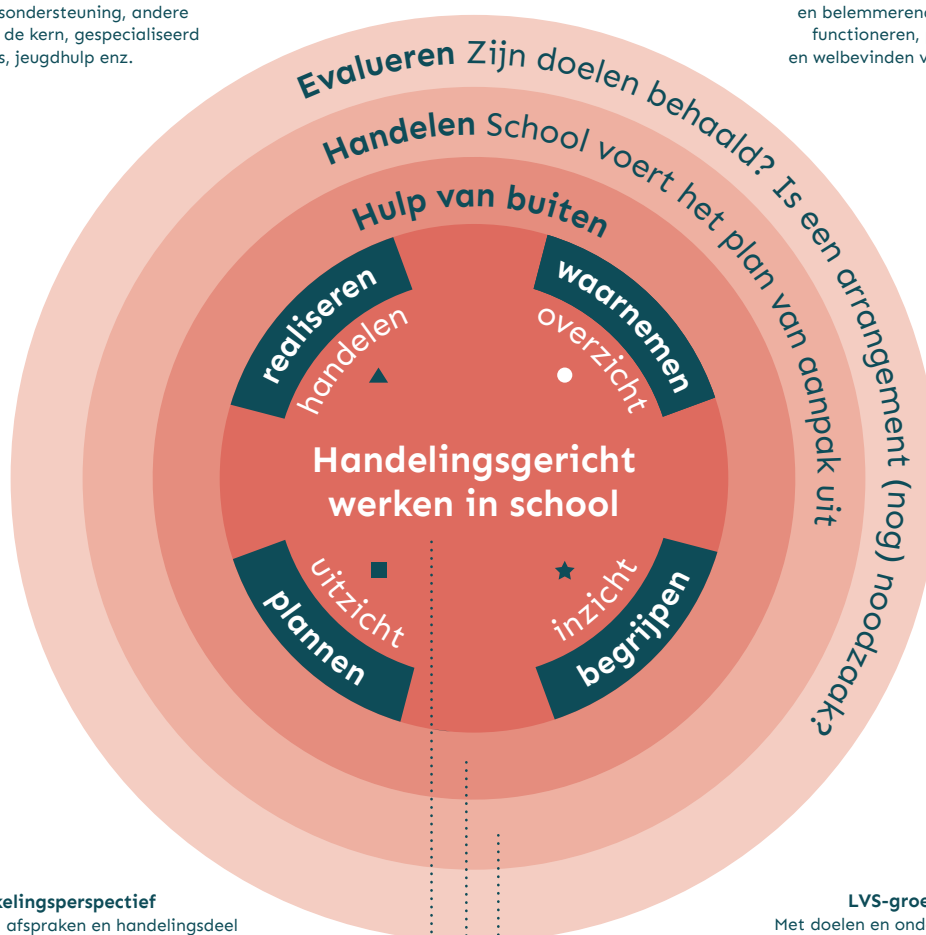
Handelingsgericht arrangeren

▲ Uitvoering

In samenwerking met onderwijsondersteuning, andere school in de kern, gespecialiseerd onderwijs, jeugdhulp enz.

● Welke ondersteuning is nodig?

Overzicht wat stimulerend en belemmerend is voor het functioneren, participeren en welbevinden van het kind.

Ontwikkelingsperspectief

Plan met afspraken en handelingsdeel voor begeleiding van ontwikkeling van het kind, leerkracht, groep, school en/of de opvoedsituatie.

LVS-groeidocument

Met doelen en ondersteuningsbehoeften voor ondersteuning van het kind, leerkracht, groep, school en/ of de opvoedsituatie

● Start zorgplicht

Ouders en kind zoeken een passende school

Na schriftelijke aanmelding inschatten of extra ondersteuning nodig is. Zo ja: zorgplicht

★ Hulp van buiten

Inzet onderwijsondersteuning AED helpt school en ouders bij Handelingsgericht Arrangeren

Routevraag aan SWV Helpt school en ouders op de route en leidt naar juiste expertise

Inzet jeugdteam Helpt school en ouders bij Integraal Arrangeren voor kind en/ of opvoedsituatie

Inzet onderwijsspecialist Helpt school en ouders bij het vinden van de meest kansrijke aanpak

■ Handelen

| symbiose regeling

| uitvoering samen met jeugdhulp: integraal arrangeren

op advies wordt een arrangement (of een toelaatbaarheidsverklaring) aangevraagd

| jeugdzorg voorwaardelijk (indicatie)

Ondersteuningsteam

Als de school vragen heeft over een kind met betrekking tot zijn ondersteuningsbehoeften wordt een Ondersteuningsteam (OT) georganiseerd. Bij het OT wordt met de ouders van het kind en betrokken professionals de ontwikkeling van het kind besproken. Er wordt besproken welke ondersteuning het meest passend is voor het kind. Als hieruit blijkt dat binnen het reguliere onderwijs deze ondersteuning onvoldoende kan worden geboden, kan extra ondersteuning worden ingezet op de reguliere school of een arrangement voor specialistische ondersteuning worden besproken, zoals een plaatsing op een school voor speciaal onderwijs of speciaal basisonderwijs.

Als een arrangement voor extra of specialistische ondersteuning wordt overwogen, dient altijd een onderwijspecialist van het samenwerkingsverband betrokken te worden.

Zorgplicht

Scholen moeten ervoor zorgen dat elk kind een passend plek krijgt, ook als het kind extra ondersteuning nodig heeft. Dit heet zorgplicht. De zorgplicht geldt zowel voor kinderen die al op de school zitten als voor kinderen die bij de school worden aangemeld. De school moet samen met de ouders een passende plek vinden. Dit kan de eigen school van het kind zijn, een andere reguliere basisschool waar de benodigde ondersteuning wordt aangeboden of een school binnen het gespecialiseerd onderwijs. Om te weten wat een passende plek voor het kind is, moet de school onderzoek doen en nagaan of het kind extra ondersteuning nodig heeft. Het samenwerkingsverband kan scholen ondersteunen in het vinden van een passende plek en is altijd betrokken bij een plaatsing in het gespecialiseerd onderwijs.

Integraal arrangeren

Wanneer er een combinatie van onderwijs en zorg nodig is kan er integraal gearrangeerd worden. Dit betekent dat het jeugd- en gezinsteam benaderd wordt om mee te denken in casuïstiek op basis van consultatie en advies. Doorgaans heeft elke school een vast contactpersoon binnen het wijkteam. Soms is een kind al in beeld bij het wijkteam en kan de betrokken medewerker uitgenodigd worden bij een ondersteuningsteam. Gezamenlijk wordt er een plan gemaakt en uitgevoerd (gearrangeerd). De afspraken worden door de school vastgelegd in het ontwikkelingsperspectiefplan (OPP).

Toelaatbaarheidsverklaring

Als bij een ondersteuningsteam (OT) samen met een onderwijspecialist en de ouders blijkt dat een (eventueel tijdelijke en gedeeltelijke) overstap naar het gespecialiseerd onderwijs beter passend is, is er een toelaatbaarheidsverklaring (TLV) nodig. Ouders kunnen hun kind aanmelden bij een school voor speciaal onderwijs of speciaal basisonderwijs als een TLV is afgegeven door de Toelaatbaarheidscommissie. In het beoordelingskader staan de procedure en de criteria voor een TLV beschreven.

Beoordelingskader afgifte Toelaatbaarheidsverklaring

Binnen het samenwerkingsverband Primair Onderwijs Duin- en Bollenstreek is de standaard basisondersteuning op bestuursniveau vastgesteld. Alle scholen dienen aan de basisondersteuning te voldoen. Scholen kunnen daarnaast voor kinderen die op basis van hun onderwijsbehoeften meer ondersteuning nodig hebben, een beroep doen op extra ondersteuning bij het bevoegd gezag van de school.

Indien de onderwijsbehoeften van de leerling, de ondersteuningsmogelijkheden (basis- en extra ondersteuningsmogelijkheden) van de school overstijgen, kan er een Toelaatbaarheidsverklaring voor

plaatsing in het speciaal (basis)onderwijs bij de Toelaatbaarheidscommissie Samenwerkingsverband Primair Onderwijs Duin- en Bollenstreek (TLC) worden aangevraagd.

De Toelaatbaarheidscommissie Primair Onderwijs Duin- en Bollenstreek kent op een onafhankelijke, transparante wijze een Toelaatbaarheidsverklaring toe. De toekenning vindt plaats op basis van een match tussen de onderwijsbehoeften van de leerling enerzijds en anderzijds een passend ondersteuningsaanbod door de school. Daarnaast wordt in de toekenning de gevolgde procedure van de aanvraag meegewogen en de wettelijke verplichtingen voor afgifte van een Toelaatbaarheidsverklaring.

Ten behoeve van een adequate toekenning van een Toelaatbaarheidsverklaring voor het speciaal (basis) onderwijs en om een doorgaande onderwijsontwikkeling en passende lesplaats voor de leerling te arrangeren is dit Beoordelingskader met de volgende criteria opgesteld.

Criteria 1: Procedure aanvraag Toelaatbaarheidsverklaring

- Het dossier wordt digitaal aangeleverd via de beveiligde omgeving van het digitaal Groeidocument¹⁰.
- De voorletters, de achternaam, het adres, de postcode, de woonplaats en het e-mailadres van de ouders/verzorgers staan vermeld in het Groeidocument.
- De voor- en achternaam, het adres, de postcode, de woonplaats van de leerling staan vermeld in het Groeidocument.
- Indien van toepassing: de voorletters, de achternaam, het adres, de postcode, de woonplaats en het e-mailadres van persoon/instantie belast met het bevoegd gezag staan vermeld in het Groeidocument.
- De naam, het adres, de postcode, de plaats en het e-mailadres van de aanvragende school staan vermeld in het Groeidocument.
- De voorletters, de achternaam en e-mailadres van de contactpersoon van de aanvragende school staan vermeld in het Groeidocument.
- Het aanvraagformulier TLV SBO/ SO is namens het bevoegd gezag van de school volledig ingevuld en ondertekend.

Criterium 2: Ontwikkelingsperspectief (OPP)

Op basis van de Wet op het primair onderwijs is voor alle leerlingen die extra ondersteuning krijgen, binnen de basisschool of die binnen het speciaal(basis) onderwijs geplaatst zijn, een Ontwikkelingsperspectief verplicht. De aanvraag Toelaatbaarheidsverklaring dient een volledig ingevuld OPP te bevatten:

- De stimulerende – en belemmerende factoren van de leerling staan beschreven.
- De stimulerende- en belemmerende factoren van de leerkracht/ groep/ school staan beschreven.
- De onderwijs- (en opvoed) behoeften van de leerling op didactisch, sociaal-emotioneel, executief, lichamelijk en taal functioneren staan beschreven.
- De doelen voor de leerling (met betrekking tot didactisch, sociaal-emotioneel, executief, lichamelijk en taal functioneren) voor de komende periode zijn geformuleerd.
- Het uitstroomperspectief is bepaald en onderbouwd.

¹⁰ In deze planperiode wordt er een nieuw programma geïmplementeerd ter vervanging van het Groeidocument

- Aantoonbaar is dat ouders/verzorgers/wettelijke vertegenwoordigers akkoord zijn met het handelingsdeel van het OPP. In het handelingsdeel zijn de doelen, aanpak en inzet van de middelen beschreven.
- Aantoonbaar is dat er met ouders/verzorgers/wettelijke vertegenwoordigers een op overeenstemmingsgericht overleg heeft plaatsgevonden over het gehele OPP.
- Aantoonbaar is dat de betreffende leerling bij het OPP en het verwijzingstraject is betrokken.

Criterion 3: Inspanningsverplichting van de school

- De school heeft aantoonbaar doelmatig en planmatig gewerkt, volgens de principes van handelingsgericht werken.
- De geboden ondersteuning door de school/ bestuur en/of jeugdhulpverlening staat beschreven en is geëvalueerd.
- De basisondersteuning en mogelijkheden van de school voor extra ondersteuning zijn maximaal ingezet. De geboden ondersteuning staat beschreven. Handelingsplannen/OPP, niet ouder dan een half jaar, zijn geëvalueerd en toegevoegd.
- De school heeft met redenen onderbouwd dat de inspanning om het onderwijs aan te passen aan de onderwijsbehoeften van de leerling onvoldoende effect heeft gehad.
- Aantoonbaar is dat plaatsing op een andere (reguliere) school overwogen is.
- De ouders/verzorgers/wettelijke vertegenwoordigers én de leerling zijn aantoonbaar meegenomen in het ondersteuningsproces van de leerling en in de procedure richting aanvraag Toelaatbaarheidsverklaring.
- De zienswijze van de ouders/verzorgers én de leerling met betrekking tot de onderwijsbehoeften van de leerling zijn aantoonbaar aanwezig.
- Bij de aanvraag is aantoonbaar gehandeld volgens de Algemene Verordening Gegevensbescherming, mei 2018.

Criterion 4: Eerste en tweede deskundigenadvies

In de Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB) passend onderwijs, 12 februari 2014, is geregeld dat deskundigen dienen te adviseren over de toelaatbaarheid van leerlingen tot het speciaal (basis) onderwijs en door welk type deskundigen een samenwerkingsverband zich moet laten adviseren.

In artikel 18a lid 11 staat het volgende:

Het SWV draagt er zorg voor dat deskundigen het SWV adviseren over de toelaatbaarheid van leerlingen tot het onderwijs aan een speciaal basis onderwijs (SBO) in het SWV of tot het speciaal onderwijs (SO).

In artikel 34.8 staat het volgende:

De deskundigen, bedoeld in artikel 18a, elfde lid, van de wet zijn een orthopedagoog of een psycholoog en afhankelijk van de leerling wiens toelaatbaarheid wordt geadviseerd ten minste een tweede deskundige, te weten een kinder- of jeugdpsycholoog, een pedagoog, een kinderpsychiater, een maatschappelijk werker of een arts.

Binnen het samenwerkingsverband Primair Onderwijs Duin- en Bollenstreek heeft bovenstaande wetgeving geleid tot de volgende criteria:

De aanvraag is voorzien van een schriftelijk advies van de 1e deskundige van het samenwerkingsverband Primair Onderwijs Duin- en Bollenstreek, met daarin:

- D Reden van aanvraag van een Toelaatbaarheidsverklaring.
 - Beschrijving van de onderwijsbehoeften van de leerling.
 - Beschrijving van de ondersteuningsmogelijkheden van de aanvragende school en andere scholen.
 - Beoordeling in welke mate de onderwijsbehoeften van de leerling en ondersteuningsmogelijkheden van de school/schoolbestuur, de basis- en extra ondersteuning overstijgen.
 - De zienswijze van ouders/verzorgers/wettelijke vertegenwoordigers.
 - Bekostigingsniveau (categorie laag, midden of hoog)
 - Duur van de plaatsing.
 - Mogelijkheden tot terugplaatsing.
 - Beoordeling van criteria 2 en 3.
 - De handtekening en functie van de deskundige.

- D De aanvraag is tevens voorzien van een schriftelijk advies van een 2e deskundige, die door het samenwerkingsverband als voldoende onafhankelijk wordt gezien. Het advies bevat:
 - Beschrijving van de onderwijsbehoeften van de leerling.
 - Beargumenteert advies met betrekking op de meest passende onderwijssetting.
 - De handtekening en functie van de deskundige.

Criterium 5: toekenning Toelaatbaarheidsverklaring S(B)O

- D De Toelaatbaarheidsaanvraag is volgens criteria en de route, zoals die binnen het SWV Primair Onderwijs Duin- en Bollenstreek is afgesproken, doorlopen.
- D Vanuit het aangeleverde dossier is aantoonbaar dat de onderwijsbehoeften van de leerling en de ondersteuningsmogelijkheden van de school/schoolbestuur, de basis en extra ondersteuning binnen de reguliere basisschool zoals aangegeven in het Ondersteuningsplan samenwerkingsverband Primair Onderwijs Duin- en Bollenstreek, overstijgen.
- D De Toelaatbaarheidscommissie hanteert voor de afgifte van de TLV een afwegingskader "Richtlijnen afgifte TLV". De actuele versie van dit kader is te vinden op:

<https://swv-db.nl/wp-content/uploads/2025/01/Richtlijnen-afgifte-TLV-kader-miv-1-1-2025.pdf>

Bezwaar toelaatbaarheidsverklaring

Als de aanvragende school of ouders het niet eens is met het besluit van de toelaatbaarheidscommissie kunnen zij zich voor nadere toelichting wenden tot de voorzitter van de commissie. Blijft bezwaar ook na de gegeven uitleg bestaan, dan bestaat de mogelijkheid in bezwaar en beroep te gaan tegen de beslissing.

- D Tegen een besluit van de Toelaatbaarheidscommissie (TLC) van het samenwerkingsverband inzake toelaatbaarheid tot het onderwijs aan een speciale school voor basisonderwijs in het samenwerkingsverband of tot het speciaal onderwijs staat bezwaar open voor de ouders, verzorgers of voogden van de leerling en voor het bevoegd gezag van de school waar de leerling is ingeschreven of aangemeld voor wie een besluit over toelaatbaarheid is aangevraagd.
- D Een bezwaar dient te worden ingediend binnen zes weken nadat de TLC van het samenwerkingsverband het besluit bekend gemaakt heeft.
- D Het samenwerkingsverband stuurt dit schriftelijk bezwaar binnen twee weken door naar de Landelijke Bezwaaradviescommissie Toelaatbaarheidsverklaring (LBT).
- D Nadat het samenwerkingsverband het bezwaar heeft ingediend, wordt een (online)zitting gehouden waar bezwaarde en het samenwerkingsverband voor worden uitgenodigd.

- De LBT behandelt het bezwaar aan de hand van de door het samenwerkingsverband opgestelde criteria.
- De LBT geeft een schriftelijk gemotiveerd advies en zendt dit advies aan de partijen.
- Binnen twee weken na verzending van het advies van de LBT neemt het samenwerkingsverband een gemotiveerde beslissing op bezwaar en brengt dit kennis aan partijen en aan de LBT.

Bezwaarde kan binnen zes weken nadat het bestreden besluit aan hem kenbaar is gemaakt, tegen de beslissing op bezwaar beroep instellen bij de rechtbank, sector bestuursrecht.

Bijlage 7.

Overstappen

De meeste leerlingen in het gespecialiseerd onderwijs zitten 100% van hun onderwijstijd op een school voor gespecialiseerd onderwijs. Voor leerlingen is het echter ook mogelijk en wenselijk om (gedeeltelijk) terug te keren naar het reguliere onderwijs. Dit noemen we overstappen. Overstappen is iets dat binnen ons samenwerkingsverband nog weinig gebeurt. We hebben daarom als doel gesteld dat meer leerlingen (gedeeltelijk) overstappen van het gespecialiseerd onderwijs naar het regulier onderwijs, zodat de leerlingen meer contact hebben met vrienden op een school in hun leefomgeving. Bij overstappen zijn er veel zaken belangrijk, zoals: de kenmerken van de leerling, de reguliere school, de voorbereiding op de overstap, de overdacht en de begeleiding in het regulier onderwijs.

Binnen het gespecialiseerd onderwijs

Voor sommige leerlingen is het nodig dat zij onderwijs krijgen binnen het gespecialiseerd onderwijs. In het traject richting gespecialiseerd onderwijs kan al gekeken worden wat er nodig is voor de leerling om weer (gedeeltelijk) onderwijs te volgen binnen een reguliere school. Daarom blijft na plaatsing binnen het gespecialiseerd onderwijs de thuisnabije school betrokken en zet zich in voor terugkeer.

Binnen de school voor gespecialiseerd onderwijs vindt er minimaal één keer per jaar bij de evaluatie van de afspraken uit het handelingsdeel van het OPP een gesprek plaats met de ouders, waarbij wordt bekeken of de doelen zijn behaald en wat er rekening houdend met het perspectief van de leerling mogelijk en nodig is voor een stap naar het regulier, of een lichtere vorm van onderwijs. Er wordt gekeken op welke ontwikkelingsgebieden de leerling kan participeren in het regulier onderwijs. Het samenwerkingsverband vraagt jaarlijks uit bij de scholen van het gespecialiseerd onderwijs welke leerlingen in aanmerking komen voor een (gedeeltelijk) overstap traject.

Overstappen naar regulier

Overstappen naar het reguliere onderwijs is voor iedereen spannend. Het welbevinden van de leerling moet altijd in het oog worden gehouden bij het overstappen. Daarom moet de overstap goed voorbereid worden. Een onderwijsondersteuner kan het proces begeleiden en bijdragen aan een succesvolle overstap. Mocht er extra ondersteuning nodig zijn om de overstap mogelijk te maken, dan kan een onderwijsspecialist worden ingeschakeld, en kan een arrangement aan de reguliere basisschool worden toegekend om te ondersteunen in de overstap van de leerling.

We onderscheiden vijf stappen die nodig zijn voor een succesvolle overstap:

1. Oriëntatie op de overstap:

De leerling moet volledig in beeld zijn. Welke pedagogische, didactische en sociaal-emotionele ondersteuningsbehoeften heeft de leerling en welke omgeving past daar het best bij? Welke ondersteuning heeft de leerling nog (tijdelijk) nodig binnen het gespecialiseerde onderwijs?

Ook de ouders van de leerling moeten van begin af aan worden meegenomen in het overstapproces. Als de leerling eerder van een reguliere school is overgestapt naar het gespecialiseerd onderwijs, werkt de reguliere basisschool actief samen met de school van het gespecialiseerd onderwijs om de overstap te versoepelen.

2. Het vinden van de juiste school:

Als de ondersteuningsbehoeften van de leerling bekend zijn, begint het oriënteren op een nieuwe school. Dit kan de school zijn waar de leerling eerder op heeft gezeten of een nieuwe school. Een onderwijsspecialist of routebegeleider van het samenwerkingsverband kan ondersteuning bieden in het vinden van een passende school. Er vindt een OT plaats met de nieuwe school ter voorbereiding van de overstap en de nieuwe school krijgt alle benodigde informatie over de leerling.

3. De voorbereiding op de overstap:

In deze stap wordt nagedacht welke voorbereiding er nog nodig is voor de leerling, de ouders, de oude en de nieuwe school om de overstap succesvol te maken. Bij de voorbereiding wordt ook gekeken welke extra begeleiding de leerling op de nieuwe school nodig heeft. De school voor gespecialiseerd onderwijs en de reguliere basisschool werken samen om te zorgen dat de begeleiding voor de leerling op de nieuwe school in orde is. De leerling kan ook alvast kennismaken met de nieuwe school.

4. De start op de nieuwe school:

Als de leerling begint op de nieuwe school is het belangrijk dat er goede afspraken zijn gemaakt en dat er voldoende is afgestemd met leerling, ouders, team en begeleiding.

5. De voortgang op de nieuwe school:

Blijvend wordt er gekeken naar wat de leerling nodig heeft op didactisch, sociaal en emotioneel gebied.

Overstappen naar andere reguliere basisschool

Soms stapt een leerling over van de ene naar de andere reguliere basisschool binnen het samenwerkingsverband, een zogenoemde bao-bao overstap. Een bao-bao overstap kan worden ingegeven door een verhuizing, maar ook omdat de nieuwe school beter kan voldoen in de ondersteuningsbehoeften van de leerling.

Voordat een leerling wordt verwezen naar het gespecialiseerd onderwijs, moet altijd onderzocht worden of de leerling bij een andere thuisnabije reguliere school passend onderwijs kan krijgen. Het is daarom belangrijk dat de verschillende scholen elkaars ondersteuningsprofiel kennen. De kerngesprekken kunnen hier helpend bij zijn.

Bij het overstappen naar een andere reguliere basisschool is het net zo belangrijk dat de bovengenoemde stappen worden gevolgd, voor een succesvolle overstap.

Bijlage 8.

Educatief partnerschap ouders

Ouders en de school zijn samenwerkingspartners in het realiseren van passend onderwijs. Ouders zijn de experts over de thuissituatie en de opvoeding van hun kind en scholen zijn verantwoordelijk voor het bieden van goed onderwijs. Voor het realiseren van passend onderwijs is het belangrijk dat ouders en scholen als gelijkwaardige partners met elkaar op zoek gaan naar de beste ondersteuning voor de leerling.

Er is sprake van educatief partnerschap tussen de ouders en de school. Ouders en school ondersteunen elkaar in het bevorderen van de ontwikkeling van de leerling. De term partnerschap geeft aan dat beide partijen hun kennis en ervaring inzetten en daarbij als partners gelijkwaardig zijn.

Dialog school en ouders

Het is voor ouders belangrijk om goed geïnformeerd te worden over hun kind. Hierbij heeft vooral de school een belangrijke rol. De school informeert moet ouders over de ontwikkeling van de leerling.

Als extra of specialistische ondersteuning voor de leerling nodig is worden ouders actief betrokken bij het vinden van de juiste ondersteuning. De school betreft de ouders als partner bij de analyse van de situatie en bij het bedenken en uitvoeren van de aanpak. Ouders zijn bij de besprekingen over hun kind aanwezig. Ouders hebben instemmingsrecht op het handelingsdeel van het OPP.

Oudersteunpunt

De school is het eerste aanspreekpunt voor ouders met vragen over passend onderwijs voor hun kind. Het samenwerkingsverband ondersteunt in de verdere informatiebehoefte van de ouders door begrijpelijke objectieve informatie over passend onderwijs op onze website te plaatsen. Ouders kunnen ook direct contact opnemen met de routebegeleiders van het samenwerkingsverband.

We richten een oudersteunpunt in. Het oudersteunpunt gaat bestaan uit drie pijlers: informeren, steunen en signaleren. Voor de informerende pijler van het oudersteunpunt is op de website van het samenwerkingsverband al veel informatie voor ouders toegevoegd. De andere twee pijlers worden in 2023 en 2024 samen met ouders en de ondersteuningsplanraad verder uitgewerkt.

Leerlingen

Leerlingen moeten goed worden meegenomen in hun eigen ontwikkelproces. Hoorrecht voor leerlingen wordt ook wettelijk vastgelegd. Op hun niveau worden leerlingen betrokken bij de analyse en gezamenlijk kunnen doelen worden gesteld. Ideeën en oplossingen van leerlingen worden daarbij meegenomen. Leerlingen worden vervolgens ook betrokken bij de evaluatie van de gestelde doelen. Het samenwerkingsverband gaat scholen hierin ondersteunen met een handleiding en door handelen en adviezen van onderwijsspecialisten.

Ondersteuning voor begaafde leerlingen

Algemene uitgangspunten

Inclusief onderwijs is goed onderwijs voor alle leerlingen, dus ook voor begaafde leerlingen. In het vormgeven van het onderwijs voor begaafde leerlingen sluiten we dan ook aan bij de bestaande uitgangspunten van SWV Duin- en Bollenstreek:

- Ondersteuningsbehoeften zijn leidend: We gaan expliciet uit van de ondersteuningsbehoeften van leerlingen;
- Autonomie voor alle betrokkenen: We streven naar grote autonomie van een school, bestuur en naar samenwerking binnen de dorpskernen;
- Helderheid over invulling van ondersteuningsvragen op alle niveaus: We denken goed na over de manier waarop we er in goede samenwerking voor kunnen zorgen dat alle leerlingen zo thuisnabij mogelijk onderwijs kunnen genieten. Dit betekent dat we transparantie en duidelijkheid moeten bieden m.b.t. welke ondersteuningsvragen op schoolniveau worden ingevuld, welke op het niveau van de dorpskern en voor welke vragen er met hulp van het samenwerkingsverband naar elders moet worden verwezen;
- Brede invulling van basisondersteuning: We gaan in de Duin- en Bollenstreek uit van een brede invulling van basisondersteuning. Veel ondersteuningsvragen geven we in het reguliere onderwijs een plek;
- Rijk onderwijs als basis voor alle leerlingen: We verwachten als samenwerkingsverband dat scholen zelf in staat zijn tot het stimuleren van talentontwikkeling, persoonlijke ontwikkeling, creativiteit en toekomstgerichte vaardigheden.

Inrichting dekkend netwerk (niveau 1, niveau 2, niveau 3)

Een stevige basis als rijke voedingsbodem voor alle leerlingen is het uitgangspunt. Met een rijk en gevarieerd aanbod en laagdrempelig beschikbare expertise op alle scholen ligt binnen de basisondersteuning de focus op een preventieve aanpak. Problemen die kunnen voortvloeien uit het ontbreken van verrijkend onderwijs en een gebrek aan (h)erkenning van begaafdheidskenmerken worden daarmee voorkomen.

De indeling van het aanbod en ondersteuning voor begaafde leerlingen is op drie niveaus ingevuld:

- **Schoolniveau** (autonome deel basisondersteuning): Wat mag van elke school in ons samenwerkingsverband worden verwacht?
- **Niveau van de dorpskern**: Wat mag van de samenwerkende scholen en besturen binnen de gemeentegrenzen worden verwacht?
- **Samenwerkingsverband**: Wat wordt er vanuit het SWV, mogelijk in samenwerking met andere SWV-en, georganiseerd m.b.t. de verwijzing naar specialistische voorzieningen voor alle ondersteuningsvragen die niveau 1 en 2 overstijgen en waarbij begaafdheid (vermoedelijk een rol speelt?

Specifieke beschrijving ondersteuningsvragen en verwachte ondersteuning per niveau.

Niveau 1: Ondersteuning op elke school in het samenwerkingsverband

- Er wordt (stimulerend) gesignaleerd vanaf dag 1. Elke leerling wordt door de school in kaart gebracht rondom het thema cognitief talent middels specifieke vragen op de intakevragenlijst, een doorlopend protocol en eventuele aanvullende vragenlijsten. Dit gebeurt in onder-, midden- en bovenbouw. Dit zijn doorgaans een van de protocollen zoals: SiDi, DHH en Surplus of een vergelijkbaar instrument waarmee leervoorsprong, cognitief vermogen, niet-cognitieve persoonlijkheidskenmerken en leermotivatatie in kaart worden gebracht met inbreng van leerkracht, leerling en ouders.
- Op elke school wordt er verbredende of verdiepende ontwikkeltijd gerealiseerd door het regulier programma te kunnen compacten tot 40% van het reguliere curriculum. Dit geldt voor twee domeinen per leerjaar vanaf groep drie.
- Verbreding en verdieping gebeurt op basis van een bewust (vaardigheden)model. De school kan aangeven aan welke kennis en vaardigheden leerlingen werken naast het reguliere deel van het programma.
- In elke bouw is er een bewuste aanpak t.a.v. differentiatie in dagrooster, lesdoel, dagtaak, weektaak en instructie.
- Er is bij deze doelgroep expliciete aandacht voor dossieroverdracht van vaardigheden naar het Voortgezet Onderwijs.

Niveau 2: Ondersteuning in de dorpskernen

Binnen elke dorpskern worden er onderlinge afspraken gemaakt waarmee er voor alle leerlingen in die dorpskern aanvullend (op niveau 1.) antwoord gegeven kan worden op ondersteuningsvragen. Op dit niveau van ondersteuning zijn leerlingen ingeschreven op de eigen school. Leidend is dat elke leerling voor hieronder benoemde ondersteuning in de dorpskern terecht kan.

- Signalering is uitgebreid waarbij er expertise beschikbaar is om de ondersteuningsbehoefte van leerlingen in kaart te brengen rondom de thema's: onderpresteren, perfectionisme, faalangst en partiële meerkunners (leerlingen die bijvoorbeeld een taalachterstand hebben maar wel goed zijn in rekenen). Er is bewuste screening van hiaten in kennis en vaardigheden (sterkte-zwakte).
- Er kan voor deze leerlingen verbredende of verdiepende ontwikkeltijd gerealiseerd worden door het regulier programma te kunnen compacten tot 25% van het reguliere curriculum. Er is een bewust ingericht aanvullend verdiepings- of verbredingsaanbod.
- In differentiatie zijn er verdergaande mogelijkheden. Er wordt gewerkt met pre-toetsen om op basis daarvan het aanbod persoonlijk af te stemmen. Leerlingen hebben mogelijkheden tot instructiekeuze en eigen inbreng. Er is een helder gedefinieerd aanbod op vaardigheden m.b.t. leren en executieve functies. Er wordt specifiek gewerkt aan VO-vaardigheden zoals plannen, memoriseren, samenvatten en organiseren. Daarnaast is er gepland aanbod om aspecten rondom levenshouding, zoals een positieve houding en doorzettingsvermogen.

Niveau 3: Ondersteuning op regionaal niveau

Indien ondersteuningsvragen complexer van aard zijn, dan aan ondersteuning in niveau 1 en niveau 2

kan worden geboden, wordt gebruik gemaakt van een arrangement of van regionaal georganiseerde voorzieningen.

Met complexe ondersteuningsvragen bedoelen we een combinatie van vragen enerzijds vanuit het begaafdheidskader en anderzijds vanuit leer- en gedragsproblemen en kindfactoren (dubbel bijzonder). Begeleiding op niveau 3 bestaat uit gespecialiseerde expertise op de combinatie van begaafdheid en leer- en/of gedragsproblemen.

Regionaal kent het samenwerkingsverband twee voorzieningen voor ondersteuning van deze complexe ondersteuningsvragen:

A. Een geïntegreerde voltijd HB-voorziening Duin en Bollenstreek bij De Noordwijkse School

Leerlingen worden hier passend begeleid op hun ondersteuningsvragen, omdat zij:

- meer volgehouden aandacht nodig hebben, dan een dag in de week, op hun ontwikkeling van leer- en leefvaardigheden.
- worden ondersteund in het herstel van leer- en leefvaardigheden.
- worden gecompenseerd op leer- en gedragsproblemen vanuit een kindfactor¹¹.

B. De voorziening 'over de grenzen'

Deze ontwikkelplek is een gezamenlijke voorziening van SWV PO Duin en Bollenstreek, SWV PO Rijnstreek en SWV PPO Leiden. Leerlingen worden hier passend begeleid op hun ondersteuningsvragen, omdat zij:

- worden ondersteund in het herstel van leer- en leefvaardigheden.
- worden gecompenseerd op leer- en gedragsproblemen vanuit een kindfactor.

Specifiek aan deze voorziening is de mogelijkheid om beter te bepalen wat een leerling nodig heeft. De complexiteit staat vast, maar het is nog onvoldoende duidelijk welke ondersteuningsvragen voorliggend zijn.

Toeleiding Niveau 2 en niveau 3

Toeleiding niveau 2:

Wanneer gebruik wordt gemaakt van het aanbod in de dorpskern (veelal in de vorm van een boven-schoolse 'plusklas'), is er sprake van een afgesproken toeleidingsprocedure. De scholen in de dorpskern hebben hier zelf procedureafspraken over gemaakt.

Toeleiding niveau 3:

Toeleiding verloopt volgens de reguliere 'route' van het samenwerkingsverband voor inzet van extra ondersteuning. Onder regie van een onderwijspecialist wordt vastgesteld of de verwachte ondersteuning ingevuld zijn binnen de school of gemeente en of het nodig is om gebruik te maken van de inzet van een arrangement of plaatsing in een voorziening.

Het is niet mogelijk een algemeen antwoord te geven op wat er nog in een reguliere setting, dan wel op niveau van de dorpskern opgelost kan worden en wat eerder een plek in het Speciaal Onderwijs rechtvaardigt. Dit is in alle gevallen maatwerk.

¹¹ Herstel: bieden van extra geprogrammeerde lesstof en/of begeleiding op de volgende gebieden: Oplossen/reducen van een sterke demotivatie; Oplossen/reducen van een externe locus of control; Oplossen/reducen van hulpeloosheid; Faalangst perfectionisme; Oplossen/reducen sterk teruggetrokken gedrag. Compensatie: bieden extra geprogrammeerde lesstof en/of begeleiding op gedragseigenschappen in lijn met: ADHD /ASS / NLD; prikkelgevoeligheid; achterstand in sociaal-emotionele ontwikkeling.

Een aantal uitgangspunten hierin:

- Het besluit welke ontwikkelomgeving passend is, wordt bepaald in een multidisciplinair overleg waarin IB'er, onderwijsspecialist, ouders en eventueel andere betrokkenen;
- Twee uitgangspunten in de dialoog om in nauwe afstemming met alle betrokkenen tot een passende plek te komen, zijn:

1. Welke ondersteuningsbehoeften zijn voorliggend? Is het primair een begaafde leerling die hoofdzakelijk ondersteuningsvragen heeft zoals in deze notitie uiteengezet en daarnaast begeleiding nodig heeft op gebied van zorg?

Of is het primair een leerling met een leer- of ontwikkelingsstoornis die een structurele belemmering voor zijn/haar functioneren lijkt te vormen en daarin begeleid moet worden en daarbij erkenning voor zijn talent nodig heeft?

2. Hoe ziet leren en ontwikkeling er voor deze leerling uit? In hoeverre is de leer-ontwikkelingsstoornis begeleid- en oplosbaar gebleken middels reeds ingezette training en andere interventies, wat is hierin wel/niet succesvol geweest, welke inzichten heeft dit al opgeleverd om op verder te bouwen en in hoeverre bestaat het vermoeden dat de leerling structureel intensieve ondersteuning nodig heeft, in een hierop afgestemde setting, met inzet van begeleiders die over een hoge mate van gespecialiseerde expertise beschikken om dit vorm te kunnen geven?

Bekostiging ondersteuningsniveaus

Ondersteuning op niveau 1 en niveau 2 valt onder basisondersteuning en wordt derhalve bekostigd uit de reguliere ondersteuningsmiddelen van de besturen. Tot en met cursusjaar 2022-2023 is er sprake van een projectmatige opzet. Voor ontwikkeling en implementatie van het aanbod op niveau 2 zijn landelijke subsidiegelden ingezet.

Vanaf schooljaar 2023-2024 dragen de besturen gezamenlijk verantwoordelijkheid voor continuïteit en financiële dekking. De bekostiging van ondersteuning in niveau 3 valt onder de structuur van aanvullende bekostiging, arrangementsbekostiging en TLV's vanuit het swv.

Kwaliteitszorg voor HB-onderwijs

Zorg voor de kwaliteiten van de basisondersteuning ligt primair bij het bevoegd gezag van de scholen. Bestuur en schoolmanagement toetsen op eigen wijze of men voldoet aan basiskwaliteit en het bieden van basisondersteuning. Voor ondersteuning in niveau 1 doet de school dat zelf.

De kwaliteit van de ondersteuning op niveau 2 en niveau 3 wordt op basis van nader vorm te geven afspraken getoetst, zeker daar waar dit aanbod nog in ontwikkeling is. Specifiek beschouwen betrokkenen of de verwachte ondersteuning van niveau 2 daadwerkelijk wordt geboden aan alle leerlingen die dit nodig hebben.

Voorgenomen ontwikkeling

In december 2022 heeft minister Wiersma in een kamerbrief nieuwe (en mogelijk structurele) maatregelen en subsidieregelingen aangekondigd ter versterking van het aanbod aan de doelgroep. Samenwerkingsverband PO Duin en bollen geeft het thema 'meer- en hoogbegaafdheid' al vanaf 2016

specifieke aandacht. Tot nu zijn er veel ontwikkelingen geweest op dit gebied. De nodige expertise in de breedte is sterk toegenomen. De scholen hebben ontwikkelingen doorgemaakt waardoor de invulling van ondersteuning op niveau 1 ingebed is. Vanaf 2019 zijn er in veel dorpskernen bovenschoolse 'plusklassen' gekomen of ander aanbod op niveau 2 waar leerlingen op parttime basis ondersteund worden op vaardigheden. Er is vanaf medio schooljaar 2022-2023 ook voltijds aanbod. In de periode van dit ondersteuningsplan verwachten we vooral vorm te geven aan kwalitatieve doorontwikkeling. De mate waarin het in de afgelopen jaren gerealiseerde aanbod voldoende dekkend is, vormt daarbij een hoofdvraag. Daarvoor zal het swv een regionale expertisegroep starten.

Bronnen

Sardes, **Inclusieladders: een gezamenlijke taal voor inclusief onderwijs.**

Geraadpleegd van: sardes.nl/publicatie/inclusieladders-een-gezamenlijke-taal-voor-inclusief-onderwijs

Een sterke basis door krachtige samenwerking, 2022, VNG, PO-raad, LPO e.a.

Geraadpleegd van poraad.nl/system/files/2022-12/Notitie%20Een%20Sterke%20Basis%20Door%20Krachtige%20Samenwerking%20%28december%202022%29.pdf

Schuman, H. & Vries P. de (2020).

Passend onderwijs in de praktijk – Kernthema's en casuïstiek, Perspectief Uitgevers.

Reitsma, M. & Schipper, A. (2013). **Handreiking – De overstap van leerlingen van speciaal naar regulier onderwijs.**

Slob, A. (2020, 4 november). **Verbeteraanpak passend onderwijs en route naar inclusiever onderwijs** [kamerbrief]. Geraadpleegd van www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2020/11/04/kamerbrief-evaluatie-en-verbeteraanpak-passend-onderwijs

Ledoux, G., Waslander, S. & Eimers, T. (2020). **Evaluatie passend onderwijs**. Geraadpleegd van www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2020/07/03/evaluatie-passend-onderwijs-nro-eindrapport-mei-2020

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (2022). **Onderzoekskader 2021 – voor toezicht op de voorschoolse educatie en het primair onderwijs**. Geraadpleegd van www.onderwijsinspectie.nl/onderwerpen/onderzoekskaders/documenten/publicaties/2021/07/01/onderzoekskader-2021-primair-onderwijs

Samenwerkingsverband Zuidoost-Utrecht (2022). **Bijlagen ondersteuningsplan ZOUT 2022-2026**. Geraadpleegd van swvzout.nl/documenten

REA Duin- en Bollenstreek (2019). **Ontwikkelagenda Duin- en Bollenstreek 2019-2022**.

Regionaal Bureau Leerrecht (2022). **Jaarverslag – Schooljaar 2021-2022**.

Geraadpleegd van rbl-hollandrijnland.nl/jaarverslagen

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (2023). **Contouren werkagenda Route naar inclusief onderwijs 2035**.

Inspectie van het Onderwijs (2022). **De Staat van het Onderwijs**. Geraadpleegd van www.onderwijsinspectie.nl/documenten/rapporten/2022/04/13/de-staat-van-het-onderwijs-2022

Wiersma, D. (2022, 28 maart). Verzuimcijfers 2020/2021 en verzuimaanpak [kamerbrief]. Geraadpleegd van www.rijksoverheid.nl/ministeries/ministerie-van-onderwijs-cultuur-en-wetenschap/documenten/kamerstukken/2022/03/28/verzuimcijfers-2020-2021-en-verzuimaanpak

Het Netwerk LPO, LECSO, Het SBOwerkverband, De Sectorraad PrO, De Sectorraad SWV VO & Het platform VMBO-basis/kader (2020). **Inclusieversneller – Omdat samen opgroeien ook samen onderwijs betekent.** Geraadpleegd van www.steunpuntpassendonderwijs-povo.nl/document/inclusieversneller

Passend Primair Onderwijs Regio Leiden (2022). **Ondersteuningsplan 22-26.**
Geraadpleegd van www.pporegioleiden.nl/over-ons/documenten

Passend Onderwijs SWV Rijnstreek (2022). **Ondersteuningsplan.**
Geraadpleegd van www.swvrijnstreek.nl/over_ons/ondersteuningsplan

Samenwerkingsverband V(S)O Duin- en Bollenstreek (2022). **Ondersteuningsplan 2022-2026.**
Geraadpleegd van www.swvduinenbollenstreek.nl/over-ons/ondersteuningsplan

Gemeente Lisse (2022). **Samen voor Lisse! Raadsakkoord 2022-2026.**
Geraadpleegd van www.lisse.nl/raadsakkoord

Gemeente Hillegom (2022). **MET TROTS VOORUIT! – coalitieakkoord 2022-2026.** Geraadpleegd van www.hillegom.nl/fileadmin/Hillegom/Bestuur_en_organisatie/Samenstelling_college_B_W/Coalitieakkoord_Met_trots_vooruit_2022-2026.pdf

Gemeente Teylingen (2022). **Samen maken we Teylingen – Raadsprogramma 2022-2026.** Geraadpleegd van www.teylingen.nl/bestuur-en-organisatie/samenstelling-gemeenteraad/raadsprogramma

Gemeente Noordwijk (2022). **RECHT ZO DIE GAAT de inwoner als loods van het gemeentebestuur – coalitieakkoord 2022-2026.** Geraadpleegd van www.noordwijk.nl/Mediatheek_Toptaken/Documenten/Nieuws/2022/06_juni/Coalitieakkoord_2022_2026_gemeente_Noordwijk

Gemeente Katwijk (2022). **Met elkaar realistische keuzes maken, verandering met behoud van het goede – Coalitieprogramma 2022-2026.** Geraadpleegd van www.katwijk.nl/fileadmin/Piketdienst/Documenten/Coalitieakkoord_2022_-_2026.pdf

Gemeente Katwijk (2021). **Katwijkse Onderwijsagenda 2021-2024.** Geraadpleegd van extra.katwijk.nl/fileadmin/user_upload/1a._Katwijkse_Onderwijsagenda_2021-2024.pdf

Sophia Scholen Duin- en Bollenstreek (2022). **Van traditie naar ambitie – Koersplan Sophia Scholen 2022-2026.** Geraadpleegd van www.sophiascholen.nl/over-ons/koersplan-2022-2026

Stichting Openbaar Basisonderwijs Duin- en Bollenstreek (2023). **De Route 2023-2026.**
Geraadpleegd van www.obodb.nl/route

Stichting Prohles (2019). **Koersnotitie Stichting Prohles.** Geraadpleegd van www.prohles.nl/Visie-Missie

PCBO Rijnsburg (2022). **Strategisch MeerjarenPlan 2022-2026 – Samen werken aan groei.**
Geraadpleegd van www.pcborijnsburg.nl/ons-onderwijs/strategisch-beleid-en-identiteit

Leo Kanner Onderwijsgroep (2021). **Koersplan 2021-2025 Leo Kanner Onderwijsgroep.**
Geraadpleegd van www.leokanner.nl/algemene-informatie/publiekssamenvatting-jaarverslag

Aloysius Stichting (2020). **Sterk onderwijs voor een betekenisvolle toekomst 2020-2024.**

Geraadpleegd van www.aloysiusstichting.nl/Home/Over-ons/Koers-en-ambitie

Stichting Resonans (2020). **Samen beter, beter samen – strategische notitie Resonans 2020-2024.**

Geraadpleegd van resonansonderwijs.nl/documenten

PROO Leiden (2020). **Verhaal voor de toekomst – koersplan 2020-2024.**

Geraadpleegd van www.prooleiden.nl/Koersplan

Protocollen norm basisondersteuning

Rijksoverheid (z.d.). Meldcode Huiselijk geweld en kindermishandeling.

Geraadpleegd van www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/huiselijk-geweld/meldcode

Centrum voor jeugd en gezin Hollands Midden (z.d.). JeugdMATCH.

Geraadpleegd van www.cjgprof.nl/pagina/jeugdmatch/671978

Dyslexie Centraal (z.d.). **Werken met protocollen in het basisonderwijs.** Geraadpleegd van

dyslexiecentraal.nl/doen/werken-met-de-protocollen/werken-met-protocollen-het-basisonderwijs

Groenestijn, M. van & Janssen, C. (2011). **Ernstige Reken- Wiskundeproblemen en Dyscalculie,**

Koninklijke van Gorcum B.V.

Passend onderwijs en zorg (2015). **Stroomschema zorg op school.**

Samenwerkingsverband
Primair Onderwijs
Duin- en Bollenstreek